

॥ ॐ ॥



જીવનચીન સુધારાના હૃદયમન સોહમીય
જમાનાના જલસો.
પાણુસો અંકી.



રચનાર:-

શ્રી જયરામ રવજી ભાગલીયા કચ્છ માંડવીવાલા.
કીમત એક રૂપિયા.

લેડી નાઇટ પીલ્સ.

રાજવંશી તથા પડદા બાનુઓને માટે અજબ પ્રેમનું સુખ મેળવવું હોય તો એકવાર લેડી નાઇટ પીલ્સ વાપરો. ગાળી ૧ ની કીમત રૂ. ૪ છે. વીશેષ હકીકત જાણવા માગતા હોય તો મળે. અગર લખો અરધા પૈસા પેહેલા આવશે વી. પી. પારસલ મોકલવામાં આવશે ને પારસલો પોષ્ટ સુધી મોટરથી મોકલવામાં આવે છે ને પારસલ દર દીઠ રૂ. ૧ ખર્ચ લેવામાં આવશે.

તકદીરનો અજબ ચમતકાર નીચે વાંચો.

બાનુઓ અને બહુસ્થા નીચેની હકીકત ધ્યાન દખને વાંચો ?

પ્રેમ મેળવવાની ખરેખરી આશા રાખતાં હો તો અને જીવનું અત્યંત સુખ ભોગવવા માગતા હોતો અને પ્રેમની મળતલ લેવી હોય, તો લગ્ન કર્યા પહેલાં અગર અદરાયા પહેલાં-અભીપ્રાયો લેવા માટે નીચેના સરનામે લખો યા મળે. ૩૦ દુખલને મળવાથી અત્યંત તમાને લાલ છે. વીઝીટ ચારજ રૂ. ૬ જવાબ માટે રૂ. ૫ પણ વહેવાર રજીસ્ટર કાગળદારાથીજ મોકલવામાં અગર લવામાં આવશે.

ખરજવું સુકું અગર લીધું બધા વગરની દવા એક અડવાડીયામાં ચોપડવાથી તદ્દન જડમુળથી સાફ થાય છે. પરીથી ને જગાએ થતું નથી કીમત રૂ. ૧૦ (દસ) દરદ વેંવાની રી. રૂ. ૩.

ધાધરનો કટો દુસ્મન કાળ રૂપી દવા.

ધાધર ગમે તેવી ગમે તેટલાં વરસોની રોતી કે કાળો-બળવા વીનાની દવા. આ દવા ચોપડતાં કપડાંને ડાઘ લાગતો નથી, ચામડીને કોષપણુ જતવું નુકશાન થતું નથી આવી દવા કોઈ જગાએ અકસીર વેંવામાં આવી નથી આ દવા (મલમ) ઘણાજ ખુશબોદાર છે. દવાની કીમત રૂ. ૨.

અદભૂત દંત મંજન.

આ મંજન દાંતપર ધસવાથી દાંતપરનો મેલ પાંચ મીનીટમાં સાફ થાય છે દાંત ચળકતા તથા સફેદ થાય છે, કળતા, દુખતા, લાક જતું, પેદા સૂઝ આવવા, તથા દાંતને લગતા તમામ રોગો માટે આશીરવાદરૂપી આ મંજન છે. નં. ૧ લા રૂ. ૨ સુગંધીદાર નં. ૨ જનો રૂ. ૧-૦-૦

વધદ દુખલ ફારમસી,

ટે.-ગીરગામ, ગામ ટરમીનસ-મુંબઈ.

ગૂજરાત વિદ્યાપીઠ ગ્રંથાલય

[ગુજરાતી કૌપીરાક્ષિટ વિભાગ]

અનુક્રમાંબ. ૮૭૬૧ વર્ગીક

પુસ્તકનું નામ આગાનો જાગરો

વિષય ૨ : ૪

નવીન સુધારાનો દુશ્મન લોકપ્રીય
અંક એકથી પંચોતેર

જમાનાનો જલસો.

રચનાર—જેશી જયરામ રવજી ભાગલીયા.

પ્રકાશક—જેશી આર. જે. ભાગલીયા
કચ્છ માંડવીવાલા,

૬૦ ગીરગામ બેંકરોડ, નારાયણ બીલ્ડીંગ,
પોસ્ટ નં. ૪, મુંબઈ.

આવૃત્તી ૫ મી
સંવત ૧૯૭૬

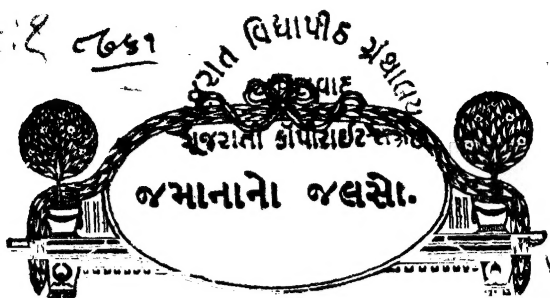
પ્રત ૨૦૦૦
સને ૧૯૨૦

(સર્વ હક સ્વાધીન)

કીંમત રૂ. ૧.

શ્રી કૃષ્ણ પ્રેસમાં રતિભાલ હરજીવને છાપ્યું
નં ૯ અનંતવાડી, મુંબઈ.

૬-૧૬ ૮૭૬૧



સારદા સ્તુતી.

દિંડી.

હયા કરજે તું દેવી, માત અંબે મારી;	
છું શરણુ એવું, સત્ય લેતું ધારી.	હયા.
રહ્યો વ્યાપી કલીકાલમાં અધર્મ,	
નથી રાખતું વડિલોની કોઈ શર્મ.	હયા.
જ્યારે શ્રુષ્ટિ, આમ વર્તવાને લાગી,	
કૃપા દૃષ્ટિ પ્રભુએ, સમસ્ત ત્યાગી.	હયા.
એકે નામ રાખી, મુદકમાંથી જાઉં	
ઉપયોગી માત, સર્વને હું થાઉં.	હયા
કશી પરવા નથી આ, જગતની અમોને;	
લખી શતવાર, દાસ કહું છે તમોને.	હયા.

દીવાળીના દીવો.

યાને

ગ્રાંટરોડની મુસાફરી ખ્યાલ ૧.

અફસોસ અરે અફસોસ બંધુઓ, કુદરતની છે બલિહારી?
 સોબતના પરિણામ બળે, આ જગત વિષે થઈ છે ખવારી.
 કારણ પુછો કોઈ અમોને, ખુલ્લિ વાત મુખે કહીશું;
 કુમાર્ગમાં કોઈ વિચરનારના, સાથી બનવા નહિ હઈશું.
 ખ્યાલ કરો કોઈ નજર કરો. આ દુઃખરૂપી કેવી દુનિયા;
 ધર્મ પત્નીઓ રખડાવી, વેશ્યા નિવાસમાં જઈ વસીયા,
 ખમીસ જાકિટ ખુટ કાલરો, સાઈકલ કેપ શિરે ધારી;
 સેંટ લવંડર ગુલાબ છાંટયું; સુગંધમાં પણ હદ વાળી.
 બની શેઠીયા વિષય નગરના, મુસાફરી કરવા ચાલ્યા,
 ગીની ત્રણ નાખી ખીસામાં મુછ મરડતાં મેં બાળ્યા.
 આના ચાર તણી ગાડીમાં; ગ્રાંટરોડ પર જઈ અટક્યા,
 ખાધું ખરચ્યું પીલહાઉસમાં ને, પછી નાટકોમાં સટક્યા.
 બે રૂપિઆની ટિકીટ લઈને, શ્રીએટરોમાં કએદ પડ્યા,
 વાટ જીવે છે ધરવાલી અહિં, નાટકના ખેલોજ નડ્યા.
 છતાં હજી તો ગરમ ખીસાનો; પુરો દાટ વળ્યોજ નહિ,
 ગુણીકા નૃત્ય વિષે જઈ બેઠાં, શરમ મુલતવી ત્યાંજ રહી.

બહોત દિવસકા બઠા પ્યારથા, મુઝે નિંદ નહિ આતિથી
 ખાત પ્યારકી બહુત કરીન હય; વો ચીન્ન મઝે આતિથી;
 શેઠ કહે અઝે પ્યારીભન, અખ ગાના કુછ સુનખાતિ હય,
 દિલ ખુશ કર યહ આશકકા, કયા મઝા પવનકી આતિ હય
 મઝલ કુમરી તાલ દાદરા, બલા દૂર ભૈરવીયોંકી,
 સારંગી તબલા બજતી હય, પ્યારિ બન ગઈ આશકકી,
 બે ગીનીનો ખર્ચ કરીને, પછી એવા નર પસ્તાયા,
 પીત્રુ તર્પણ કર્યું પ્રેમથી, શોખીન જનમાં પંકાયા
 ગયા શ્રાદ્ધમાં, કસર હતી તે, પુર્ણ કરી અહિંયાં પ્રિતે,
 માનવ જન્મતાણું સાર્થક સૈ, થયું આજ સહુ એ રીતે;
 ચરણ વગરના હાથ વિનાના, અપંગ પણ છે કૈ દુખીયા,
 સિંગલ પૈ પણ અપાય નહી ને થવું અમોને છે સુખીયા.
 ઘરે ત્રૂટશે ચોર લુંટશે, અગર મુળ વ્યાધિ થાશે,
 એમાંથી ફળ એજ થવાના, નહિ તો કાળ તુરત ખાશે
 ભવસાગરમાંથી તરવાનો, ઉપાય યત્ન કરી શોધો,
 બ્યર્થ કાર્યમાં વખત ગુમાવો, શું કરવી તેની નોંધો.
 જઈશ પલકમાં અંદે બંધવા, તેનો તું કંઈ વિચાર કર,
 કિર્તિ અમર કરી લે જગમાં, પ્રભુ નામ લઈને તું તર.
 ઉસ્તાદોંકી ચેહી ફર્જ સખ, કરકે અદા હમ દિખલાતે,
 ચેહી ખાંચનેસે જીવોંકે, પાપ સબહિં યું કટ જાતે.

રહેનેવાલે કચ્છ પ્રાંત કે, શહર માંડવી બાજત હવ,
ભાગલીયોંકી પીછાન રખના, હરી કૃપા હો બલિ હવ.

વખતનો વરઘોડો.

યાને

શરાબ વિષે ખ્યાલ ર.

શરાબ જેવી ખરાબ વસ્તુ, નવ દીઠી જગમાં કયાંહીં, ✓
વાઈન બાટલી વિશે વર્ણુવું, ધ્યાન કરો હિંદુભાઈ.
શિવ, શિવ આ શું થયું અરે રે, ગ્લાસ ભરી પીવા માંડયા;
સ્વર્ગતાલું સુખ તણુ પુર્વજે, હાહાકાર કરવા લાગ્યા.
દશા થાય છે પીનાસની, કથન કરું તે સાંભળીએ.
વાટ ઘાટમાં પડયા કદી તો, ઝોચિંતા એથી મરિએ.
શીવાય હમસે બડા અભીતક, પયદા જગમેં હુવા નહિં,
પહેલવાન પીછેં હટ જાવે, કદર કરો સજ્જન તુમહિ,
પહેરન ઘોતી કૈાર દુપટ્ટા, ફેંટા લી ખરબાદ ગયા,
કીસમતમેં કયા લીખા હમારે, ખીસેમેં દમડી ન રહા.
અગોબાઈ હા કેહુન આલા, હાતાત કાઠી ઘેવુનશી,
ઇંકડે તિકડે બધત રાહિલી, ઉફટ ઘાતલી ડોકીશી.

વ્યસનોથી વાકેફ થયેલી, ગુજરાતન કહેવા લાગી,
 વ્યમ પીટયા કંઈ દિવસ ફર્યા છે, નફ્ટ નિરંકુશ જ લાગી
 આ વખતે કોઈ હોત ખીજે તો, યથા યોગ્ય સુખ દેખાડું
 પતિ શબ્દ એ મહા તિવ્ર છે, ભવ આખું હું કયાં ખાળું
 આ સંબંધમાં આજ પછી જો અવાજ કંઈ કાને પડશે,
 દેખાડી હું દર્શન ખરેખર, વચન કદાપી નાં ટળશે.
 ઓમા ઓમા મુક અલી, કહીને ઝૈરીનો હાથ ધર્યો,
 બની દિગંબર નૃત્ય આદ્યુ, સ્વાદ ગ્રહણ કેવોજ કર્યો,
 ધર્મ ગુરૂની સોગન ખાધી, કાશીમાં જઈને નાહ્યા,
 છતાં પાપ કંઈ ના ધોવાયું, અંતરમાં બહુ પરતાયા.
 ઉલટી સુલટી રીત આદરી, પૂજીત ફેનસીએ કીધાં
 લાજ ગુમાવી સર્વ જગોએ, ફળ એમાંથી એ લીધાં.
 પુણ્ય ખ્યાલ સૌ થયો અમારો, ઇનામ દેવા યત્ન કરો,
 પ્રસાદ છે આ ગુરૂ કપાનો, ઊમેદ સૌ મનમાંજ ધરો.
 આ પ્રયોગના પચાસ કાગળ, દેશાવર લઈ મોકલશે,
 તે જીવોને ટુંક મુદતમાં, સંતતિનું સુખ પ્રાપ્ત થશે.
 કલકત્તા દિલ્હી લખનૌ, પંજાબ મુલ્ક દેખા સારા,
 અમદાબાદ બડોદા સુરત, કોકણલી સખસે ન્યારા.
 કચ્છમાંડવી છોડ દઈ, અળ બંબઈ શહર બસાયા હય,
 ઉસ્તાદ ગુરૂ જમીયતકા ચેલા, વોહી બનાનેવાલા હય.

કલજુગનો મહિમાં

યાને

ચાલુ જમાના વિષે ખ્યાલ ૩.

કલજુગ આવ્યો ખરેખરો, ચેતીને ચાલો સૌ ભાઈ,
 ધર્મ ખીચારો થયો પાંગળો, ડહાપણ સૌ દમડામાંહી.
 હાંત વિનાનાં ચડે ઘોડલે, જીવાન ઘર ઘર ભટકે છે, ✓
 રાંડ રૂપાળી ખરે ખપોરે, સાધન કરવા સટકે છે.
 માત પીતાનું કહ્યું ન માને, પુત કપુત કહાવે છે;
 આવું છું આવું છું કહિને, મશ્કરિમાંજ ઉડાવે છે,
 પચાસ ખીડી પીએ પીતા તો, હશ નકકી પુત્રો પીશે,
 છેવટ ગાડું પંદર પરથી, અઢાર થઈ આવે વીસે.
 દુર્ખળ અંતઃકરણ છે જેનું, વ્યસનોમાંજ રહે વધતાં
 સ્ત્રીઓ સેવવા પરપતિ લાગી, એજ પાપ અહિયાં નડતાં.
 સ્ટેન્ડર ખાર થયાની કેડે, પૂરૂષ રખડવા જે જાશે,
 તુર્તજ ઘૃતની ખરણી ખોલી, બીઘી ઘી ચાટી જાશે.
 સ્ત્રીનો વાંક ગણો છો શાનો, ઉઘેલી તે શું જાણે,
 શેઠ દુકાને હોય નહિં તો, ચાકર મોજ સુખે માણે.

નાશીકકર નાજોખા આલે, ભટ્ટ મહા વિદ્વાન ધરી,
 બસાવયાલા આસન દિલ્હે; શાસ્ત્ર મહુણાવે કાય તરી,
 દ્રષ્ટિસ પડલી તંબાકુ; મગ વૃત્તિ ગેલી ત્યાજ વરી,
 મહારાજાંચી ધીર સૂટલી, વાસ્તવિક હી ગોષ્ટ ખરી.
 હી શેઠાણી સુરેખ આલે, જર મીળેલ તર ફાર ખરે,
 પંતોજીચી મરજી ઝાલી, મુખ જગતલા કાય કળે.
 ધુર્ત પ્રમાદી પ્રગટ બળદીઆ, કહ્યું તેમનું શું કરવું,
 ભીતર હોય કદી ને ચોખ્ખા, ધ્યાન સુખે તેનું ધરવું.
 મુકેઝ મુંઝી ખખર નતીપય, આંઉં તવાંકે કુઈ ચ્વાંતો,
 ઉથી સવારો વિછાણુમ્યાંથી માની સાગ શીરાઈઆંતો.
 ગાયત્રીઝી ઉપાસના પણ, નાઈધોઈને કો કરીઉં,
 લડું ઝિલેખી ખાઝા ઘેવર, માલ મલીદા કો છડીઉં.
 સતજીગ ત્રેતા દ્વાપરમાં ફળ, જે મળતું તપ આદિથી,
 ત આ જીગમાં તુર્ત મલે છે. ફક્ત પ્રભુ ભજનાદીથી,
 દિલોબ્ધન સખ દોસ્ત હમારે, સુનો સુનો અખ હય ખાતા,
 કરની વૈસી ભરની ઈસમેં, ઈશ્વરકાલી કયા જાતા.
 ખ્યાલ બનાકે હમ દિખલાને, સંત પુરૂષ વો જાનત હય
 જયરામ કવી ભાગલીઆ દ્વાપર; ઐસી મોજ ઉડાતે હય.

લક્ષ્મીકા લહે

યાને

પરણેલાનો પસ્તાવો ખ્યાલ ૪.

પ્રથમ કુંવારો કહેતો તો કે, પરણેલા સુખ માંણે છે,
પરણ્યા બાદ હકીકત થઈ તે, પોતે જીવો વખાણે છે.
ગ્રહસ્થ કહે છે મહારાજ આ, ગાડું તો બહુ છે મહોદુ,
રોજ ઉઠીને રાંડ સતાવે, પૈસા ખાતર તે ખોટું.
ત્રીસ રૂપૈયા પગાર તેમાં, સાત ભર્યું ધરનું બાડું,
પાકીટ ખર્ચ તણા દશ કાઠી, નકકી તેર ગણી વાડું.
દાણાવાળો શીવજી આવ્યો, રૂપૈયા દશ તેને જાશે,
બાકીના ત્રણ રહ્યા તેમાંથી, દાગીના કયાંથી થાશે.
જીવાન બેરી કહે છે એવું, શા માટે પરણ્યા વાડું,
ઓળખતા મુજને શું, નહોતા, નામ છખીડી છે માડું.
ફક્ત લોહીની હું ભુખી છું, ખીજું કામ નથી મારે;
કશખી સાડી નહી લાવો તો આ ઉઠી ચાલી બહારે.
અરે ગધેડી વિચાર કર તું, છાયલના તો છે વાંધા,
હું ધોતી પહેડું છું તેમાં, જીવો કેટલા છે સાંધા.

સ્વામીનાથ તમે સાચા છો, સૈયર મારી પહેરે છે,
 જુઓ ધણી એનો છે કેવો, ચાર બળદને ખેડે છે.
 છતાં રોજના દસ દસ રૂપીયા, ખુદ્દો નિત્ય કમાવે છે.
 ઘર બેઠાં બૈરીને કેવાં, ઉત્તમ લાડ લડાવે છે.
 દેખ્યું કંઈજ નથી મેં ક્યાં પણ, ટીકીટ કહો છો તે કેવી,
 નાટક જોવા જઈશ આજ હું, નહિં તો લાજ નથી રહેવી,
 માંડ માંડ હું ઘરમાં આવ્યો, ભુખ કકડતી છે લાગી,
 રાંધ્યું સીંધ્યું કંઈજ નથી ને, સતાવતી છે આ નાગી.
 બેચર કહે છે જુઓ બાપજી, દેવો મુજને મારે છે,
 સમજવી સમજવી થાક્યો, છતાં ખુમ એ પાડે છે.
 આવું પીવું રહું બાનુએ, કવરાવે છે સૌ ઘરમાં;
 આ દુઃખથી તો મરવું સારું, કુવો આપણા છે થડમાં.
 જુવો ભાઈ આ ગ્રહસ્થાશ્રમ તે, લકકડના લાડુ જેવો;
 બાધા તેતો પસ્તાયાને, અણસમજુ કહે છે કેવો,
 પરમારથમાં પૈસો દેતાં, કેવો હાથ ધુળવે છે;
 ફક્ત એક નખરાની અંદર, રૂપીઓ રાંડ પડાવે છે.
 ગુરૂ ચરનકા ધ્યાન લગાડે, બેઠત હું નીજ આસનપે;
 કીંવાર ખુલજતે ભીતરકે, પ્રકાશ હોતા હય પદ્મમે.
 દર્શનકી અભીલાશ પુર્ણ, કરકે ચરનોમેં પડતે હય;
 જયરામ કવીકું હુકમ લયાસો, પ્રગટ જગતમેં કરતે હય.

પ્રકાશિત મણી.

• યાને

પરમારથ બોધ ખ્યાલ પ

પરમારથ સમ પુન્ય કયું છે, બતાવનારો છે કોઈ;
 દાતારો બહુ દાન કરે છે, કૃપણ બળે છે તે ભોઈ.
 ખાઓ પીઓને પહેરો ઓઢો, એ તો રીત ઘણી સારી;
 વ્યસનોમાં જે વખત જાય છે, ફક્ત એટલી છે ખવારી,
 કોઈ પીયે છે ચરસ ચીલમમાં, કોઈ પીયે સુકો ગાંજે;
 કોઈ પીયે છે બીડી બલમાં, બીજું હું કહેતાં લાજ્યો.
 કંઈક દીઠાં મેં અવાજ કરતાં, પીયો પીયો ગાંજેડી કલી;
 જો નહિ પીવે ચહુ ગાંજ વો, લડકેસેં લડકીજ લલી.
 કેસી મજા અબી આતી હય, કરકે નીશા કબહું દેખો;
 બડા સ્વાદ આતા હય ઇસમેં, ગયું જનમ સુધરી લેખો.
 પોત પોતાની નાત વધારે, તમો પડો છો કાં તેમાં;
 ખાંસી દમ બલકે બહુ રોગો, પ્રગટ રહેલા છે જેમાં.
 પરમારથને કાજ શંકરે, ઝેર હલાહલ છે પીધું.
 પરમારથ પર પ્રીત હતી તો, દધિચિયે અરતી દીધું.
 રાજા કર્ણ સમો કોઈ દાતા થયો નથી કોઈ નવ થાશે;
 વિક્રમ આદી થયા રાજવી. પ્રગટ થશે તે પરખાશે.

આંખો વડ પીંપળ આદી સૌ, વૃક્ષ બનાવ્યાં શું કરવા;
 વટેમાર્ગુઓ શ્રમિત થાય તો, થાક દુર તેના કરવા.
 ઇશ્વરનો ઉપકાર વર્ણવી, મહંત પણ શકતાજ નથી;
 તો હું પામર અલ્પ જીવ તે, કહી શકું શું આ મુખથી
 સમુદ્ર મંથન સમય પ્રભુએ, કમઠ રૂપ ધારણ કરીયું;
 મત્સ્ય બન્યા મોહનજી પોતે, રૂપી નાવ માથે ધરીયું.
 મુરલીધરનો મહિમા મોટો, ગોવિંદ થઈ ગાયો ચારી;
 મુષ્ટિક ચાણૂંર મલ્લ હરાવી, મામો પણ નાખ્યો મારી.
 સીતા રામ અને લક્ષ્મણજી, ચૌદ વરસ વનમાં રહિને;
 અનેક દળ રાક્ષસનાં માર્યાં, લંકા હાથ કરિ જઈને.
 રાજ્ય વિભીષણને ત્યાં દિધું, હનુમાન શીર હાથ ધર્યો;
 અવધપુરીમાં આનંદ વર્ત્યો, પરમારથ પરકાશ કર્યો.
 આ કવિતાનો પાઠ નિરંતર, શ્રદ્ધાથી કરશે મનમાં;
 પુર્વ જન્મના પાપ મટાડી, પ્રજ્યાતી પામે જનમાં,
 શ્રીદાસે ચાળીસ ગાંવમે, મુખ્ય શહેર મસ્કા મંડી;
 નલિયા ઐર કુઠારા મુંદ્રા, મઉંકી હવા બડી ઠંડી.
 સ્વારી દેખન ચલો સાથમે, શ્રી ભુજ નગર બડા બંકા;
 મહારાવ ખેંગાર સવાઈ, બહાદુરકા બાજત ડંકા.
 બહુત મુલક હમ ધુમત ધુમત હ્યાંપર સ્થાન જમાયા હય;
 શીવ પ્રસાદ સુત ઇંટ ગુરૂ, જમિયતકા ધ્યાન લગાયા હય,

ફેશનેબલને ફજીતો

યાને

અમથા કાકા એન્ડ લોળી ભત્રીજાનો સંવાદ

કવાલી. ૬

મારાસમ જઈશમાં આઘી, શ્રવણુકર વાત આ થોડી,
કયા કુળમાં પ્રગટ થઈ છે, જરા સમજાવને છોડી. મારાસમ.
પુછો છો શું અરે કાકા, અમારા છે ગ્રહો વાંકા;
પીતા પરખાય કે રીતે, માતા નામે મદન ગૌરી. મારાસમ.
દેખા દેખી થવા લાગી, પુરાતન રીત ગઈ લાગી
અરધ પલ્લવ રહે ખુલ્લા, એવી અમને ગમે ચોળી. મારાસમ.
ગોકુળમાંની હતી ગોપી, શીખી ભરવા હવે ટોપી;
જરી હાટે જવા લાગી, બંડલ નાખ્યાં બધાં તોડી. મારાસમ.
એતો જાહેર થઈ ચુક્યું, ગળાશે કેમ આ થુક્યું;
પરિણામે થશે કેવા, હવે કહું છું બધું ફેડી. મારાસમ.
મુકી તેં ઘાઘરો દિધો, નદીનો વેશ પણ લીધો;
હજી કંઈ હોય જો બાકી, કસર રાખીસમાં પોરી. મારાસમ.
દિવસ આન્યા બહુ વસમા, સુવર્ણેથી મઢો ચરમા;
વિલાતી ખુટ પહેરીને, હવામાં જઈશ હું પોઢી મારાસમ.

રૂપાળી છે બહુ ભારે, દેખી સૌ કાંકરા મારે;
 ભુલેશ્વરના લત્તામાંથી, અલી' તું જાય છે દોડી. મારાસમ.
 સખુરકર અએ બગીવાલા, કહાં તક જાયગા લાલા;
 દુપૈસેકા લીઆ ચીવડા, મગર દેખી નહિ ગોલી. મારાસમ.
 થવાની ચાહે છે ક્યારે, જવું હાફીસમાં મારે;
 અલ્યા રામા જરા જોની, હંકારી ક્યાં ગઈ ઘોડી. મારાસમ.
 વિચારીને જરા જોલો, આંખો ખેડાં તમે ચોખો;
 તપાસીને જુવો ખ્યારા, મજે છે ક્યાં સવા ઠેરી. મારાસમ.
 ડરીને તો જરા ચાલો, વચન સૌ વેદનાં પાળો;
 કહે જયરામ આખર તો, વિખરવાની જ છે જોડી. મારાસમ.

નં. ૨

શરીરો છે ઘડયાં કેવાં, અજબ ક્યાંની હશે માટી;
 મોટા ઘરની અમો ખેરી, પકાવીશું નહિં ખાટી. શરીરો
 રાખી આપો હવે બટ્ટો, તે પણ જોશે તદ્દન લટ્ટો;
 આપે ત્રણવાર રાંધીને, જમી ઉઠીશ મરડાતી. શરીરો
 લઈએ મુજને બહુ ભાવે, ગોકુળ મથુરાં થકી આવે;
 મને અચરજ બહુ લાગ્યું, ઘણી મજબુત છે લાઠી, શરીરો

માથાં ત્રણવાર મેં કુટયાં, ત્યારે તો શેઠજી ઉઠયા;
 દિવસના પણુ રહ્યાં ઉઘે, કરે છે કામ સૌ ઘાટી, શરીરો.
 મતારો છે પીટયો અવળો, નથી શું જાણતા વારૂ;
 દિવસ દસ બારની ભીતર, એનું નાખીશ હું વાટી. શરીરો
 ભણીશું વેલકમ જ્યારે, બનીશું ફેનશી ત્યારે;
 હીડોળા ખાટ પર બેસી, દર્દશું શેઠને દાટી.
 ભત્રીજી તું ખરી ભોળી, માગી ખા લે હવે ઝોળી;
 કહે જયરામ ભેયું કે શ્રીખંડો શું રહ્યા આટી.

અરબસ્તાની ચાબુક.

યાને

કન્યા વિક્રય નિષેધક. ખ્યાલ. ૭

જનુની તારી કોણુ હતી. કમજાત પ્રગટ થઈ તું કયાંથી,
 ચાબુક મારો છે કેવો આ, અવાજ સાંભળ કાન વતી.
 ફક્ત એક બસ છે તુજને તું, નાનકડીછો તે માટે;
 ખીન્ને લાગે એક કદી તો, જવું પડે ગાંધી હાટે.

બીજીની માફક સાહેબ હું, માર નથી ખાવાવાલી,
 તેમ છતાં જો ગડબડ કરશો, પસ્તાશો અમથા ખાલી.
 લાલચનો છે બાપ જુગારી, બે હજાર રૂપીયા લઇને,
 કસાઇને કન્યા આપી છે, જુવો ઘરે તેના જઇને,
 નામતણું કંઈ કામ નથી, આ ખરી વાત કહું છું તમને,
 નહિં તો પીટીયો વાટ ઘાટમાં, ગાળ દિયે છે તે અમને.
 લાલચ મારી બેનપણી છે, એક સમય હું ત્યાં ગઇતી,
 નખોદીયો કહેવાને લાગ્યો રાતે વહુ કોના ઘઇતી.
 લાલચ બેન કશું નવ બોલી, ખુટ ખુટથી ત્યાં મારી.
 છતાં બીચારી હાંડો લઇને, ગઇ ભરવા નળમાં વારી.
 પીતાજીએ પૈસા લીધા છે, માટે સંકટ છે આવું.
 ખબર પડી મુજને પાછળથી, વાત બધી કહી સમજાવું.
 લાલચને ઘરમાં ગોંધીને, બીજી સાથ ગયો ફરવા.
 ગ્રાન્ડી પી બેહોશ થયોને, હાથ ઘસી લાગ્યો મરવા.
 ઉપાય કીધા બેનપણીએ, ન હોત તો બચતે શાનો;
 આ ઉપકાર ખરો બૈરીનો, પછી ગમે તેવું માનો.
 સાવિત્રી કહે સ્વામીનાથને, ચાખુક તો તેવી ખાશે,
 બાપ કુકર્મી હોય જેમનો, જોવું કંઈ ન પડે વાંસે.
 કન્યાદાન કરો છો પોતે, રૂપીયા દાન લેવા માટે,
 રૂધીર માંસના વજન પ્રમાણે, સોનું તોળોછો કાંટે.

આર્ય ભુમીનો અંત આજથી, નહિ આવ્યો છે સમજે;
 દીકરીયોનાં નાણાં લઈને, જુગારીઓ સાથે રમજે.
 દાળી દુળી ભરે ત્રીજેરી, પછી ફળે તેનાં જોજે;
 સદે પણ રમજે સૌ એમાં, ખીજા પણ ધરના ખોજે.
 એમાંથી જો બચ્યો કદાપિ, રાંડો છે તુજને રડવા;
 જો ન સાંપડ્યો એ પંજમાં, જાદુ મંત્ર જજે પઢવા.
 કયા પાપનું આ ફલ છે તે, સમજ સમજ મનમાં ભાઈ;
 રૂપીયા ઉપર હાથ ફીરાવો, એજ તમારી મરદાઈ.
 પરવા હમ રખતે ન કીસીકી, ઈશ્વર દેતા હય સખકું;
 કીડીસેં કુંજર તક દેખો, ચીંતા બડી રહત ઉનકું.
 મહેનત કરકે પૈસા લેના, એહી બાત સખસેં અચ્છી;
 જયરામ કવી યું કહત ભયેકી, લીખી બાત હમને સચ્ચિ.

ફાગણનો ફુલેકો.

યાને

પૈસાની ખુમારી ખ્યાલ દ.

પૈસા તું તો પરમેશ્વર છે, પગે પડે છે સૌ તારા;
 તું હોવાથી માન મળે છે, મુખ છતાં લાગે ખ્યારા.

વરઘોડામાં ગયાં અમો ત્યાં, અચરજ એક નવું દિહું;
ચસમાંને ચલકાટ હોય તો, માન મલે તેને મીઠું.

ઠાઠ માઠથી છત્રી ચોરે, તેને કહેતું કોઈ નથી;
ગરિબડો ટોપી ગોતે છે, મારી નાખ્યો જૂટવતી

પુલ તોરાને ગુલાબ અત્તર, પૈસા વાલાને દીધાં;
લૈયો છેડા જુવે સોનાના, ચલે જાવ કહે છે સીધાં.

નારીચેલની બે બેડી, પૈસાવાળો પામે છે ત્યાં;
ગરિબને કોઈ ઘઠ ન આપે, માગે તો કહે છે ચલ જા.

વરઘોડો તો ઢાલ અને, વાજીત્રોથી બહુ ગાજે છે.
પણ એક વાતની ખામી દેખું, તે કારણસર લાજે છે.

જ્ઞાતી બંધુ વાટ જુવે છે, નગર શેઠ છે મતવાલો;
વાડીમાં જમવાને જશું શીરો છે અમને વહાલો.

ઘરમાં શેઠ ગયા પરણીને, તંબુ તુર્ત ગયો કુટી;
શીરો તો સુકાઈ ગયોને, અમથા ઢાલ રહ્યા કુટી.

ગોવેકરણી રાંડ નચાવી, પૈસાનું પાણી કીધું;
ઝગમગાટ ઝુમ્મર પણ બાળ્યા, મુત્ર બળદનું અહિ પીધું.

ધન તારામાં ધુળ પડીને, કમાઈ ગઈ સળગી તારી;
અત્તરની શીશી ઉલટાવી, ગુલાબની કીધી ખ્વારી.

દશ દશ ડબ્બા ધીનાં પુટે, લાપસડીનાં લાંપ બળે;
મીઠાઈથી મોઢાં બે ભાંગે, શોભા તમને તોજ મળે.

લાઇબંધના ઘર આખાને, માંડવળાથી માંડીને;
 જે ટાણાં જમવાને તેડો, નમતી રાખો દાંડીને.
 લોકોના પૈસાં લઇ લઇને, નામ લખી સૌના રાખ્યા;
 આમંત્રણની વાટ જોઇને, દાળ લાત ઘરનાં ચાખ્યાં
 અપકિર્તિ થઇ આખા જગમાં, કયાં સુધી એ રહેવાની;
 મોદા એટલા ખોટા એવી, છુટ મલી ત્યાં કહેવાની.
 વચન અમારા શ્રવણ કરિને, ગર્વ કઢિ પણ કરશેામાં;
 એક ઘડીનું બજાર છે આ, જશે કોણ બાણે તે કયાં.
 શ્રીમંતો સૌ ગુરૂ કૃપાથી, પત્ર અમારો સાચવશે;
 જયરામ કવિને આશા છે કે, અવશ્ય સમ દ્રષ્ટિ કરશે.

સીકકેદાર સોની.

યાને

આસુરી સંપદા ખ્યાલ ૯.

સરમવગરના સ્વાદ આખ તું, દોરંગી આ દુનીયાનો,
 જે બાબુથી ઢોલ વગાડે, કઇ રીતે તું તરવાનો.

કવડી કવડી જમા કરીને, પચાસ મેં પુરાં કીધાં;
લુંટારાનો લય હોવાથી, કાગળીયા સાથે લીધા.

સરાફ મોટો સમજીને મેં, વ્યાજ તણી આપ્યા રાખી;
મધનું ટીપું મેળવવામાં, મરી ગઈ પોતે માખી.

જેશીજી જેતીષ જીવોની, નાણા મળશે કે જાશે;
મુકયા ત્યારે કેમ ન પુછ્યું, મુંબાદેવી છે પાશે.

ચમડી ગઈ તો ભલે જવાદો, દમડી નવ ખરચી ક્યારે;
વઉથી છાના પૈસા ચોરી, લોટામાં રાખ્યા જ્યારે.

એક દીવસ સાસુડી મારી, મરચાં લેવાને ગઈતી;
કોથમરી ચોરીને લાવી, હડહડ પણ ઘરમાં થઈતી.

બે આના લઈ જાય ખજારે, આનો એક બચાવે છે;
છતાં ચોરીયો ખુબ કરે છે, માટે લોક કુખાવે છે.

મહારાજ કંઈ કરો તેમનું, આ લક્ષણ શું છે સારાં;
માથું કુટી રડી મરે છે, જતી નથી શ્રીજીદ્વારા.

જીગારીયોની સાથ રમીને, નાણાં બહુ ભેગાં કીધાં;
સદ્ગામાંથી મદ્યા પાંચસે, તે પણ મેં સાથે લીધાં.

કાતર લઈને ખીસા કાપ્યા, તેની દશ નોટો આવી;
ખજારમાં જઈ તાણું ફેડ્યું, નવી લગાડી નેં આવી.

એક વિષે બુડયા છો માટે, પાટી લઈ ફરજો કરમાં;
બે પૈસાની કરો મજૂરી, મીઠાઈ લઈ ખાજો ઘરમાં.

અરધીના કંકુમાં તેં તો રૂપીઆ આઠ જમાવ્યા છે;
 નાહ્યા ધોયા વગર કપાળે, જઈને ગંધ લગાવ્યા છે.
 ભાંગી ઢંઢ અમો નવ જાણું. અરધી આપે તે સારો;
 ન્યાય ચુકવે છે પરમેશ્વર, નક્કિ આ મનમાં ધારો.
 સમજી લોકો સોચ કરોમાં, નીતી ધર્મ ફરી પાળો;
 અધીક તમોને દેશે એથી, પરમ કૃપાળુ છે વહાલો.
 શ્રીમંતોકું કયા હય ઇસમેં, ગરીબકી ગરદન મારી;
 હરામખોરી કીયા કીશીને, વો દુષ્ટોંકી બલીહારી.
 હ્યાં પરસે તુમ મુકત ભયે, ઇનસાફ વહાંપર કયા હોગા;
 ઉસકાબી કુછ ખ્યાલ કરો તુમ, કયસા લેકર મેં ભાગા.
 જમા ખરચકી ખુક બડી હય, ખુરાઈ સખ લીખકર લેતા;
 ગુન્હેગાર જૈસા જો હોવે, યોગ્ય હંડ વાંકુ હેતા.
 કચ્છ માંડવી ગાંવ હમારા, દરવાની હમ વહાંપરકે;
 બંબઈકી બસ્તીમેં આયા, પ્રખ્યાતી અપની કરકે.

મહેદાર મુરખમો.

યાને

પીચકારી મહેત્સવ-ખાલ. ૧૦

ભાગ્ય ખુલ્યા છે ભાઈ આપણા, સુદ પુનમની છે હોળી;
પ્રાગણમાં બહુ મજા થાય છે, તે પૈકી કહું છું થોડી.

કૈક ઠેકાણે ઉલટી સુલટી, પીચકારી બહુ પુટે છે;
કસ કસતી કસળી ચોળીનાં, બંધ ખેવડા તુટે છે.

સુંદર કપડા કળાટમાંથી, કામીનીયે શોધી કહાડયા;
અલંકારથી સુક્ત થઈને, આગળ પગ ભરવા માંડયા,

હોળી ખેલી આવેલી, ખેરીને લોક કહે છે શું
વર્ણન વાંચી ઘોર અંધારૂં, ટળી જવા ઇચ્છું છું હું.

કઈ ગોપીને કયો કાન તે, યથા ચોગ્ય ઇશ્વર જાણે:
નીચમો સઘળા ત્યાગ કરીને, માથું કુટે છે પાણે.

જગદિશ્વરની પૂર્ણ કૃપા, થઈ છે નહિ એવું ધારૂં;
નહિતો સાઠ વરસની કેડે, પુત્ર અમો કયાંથી ભાણું.

ઇશ્વર જેવા ચરિત્ર અમને, પ્રથમ કરી કોઈ દેખાડો;
પછી આંખ મીચી મુરગાઓ, રાંડ રંગથી ભીંજાડો.

કોમડીયો કમળત કુકર્મી, કને જાય છે શું કરવા;
નીશાન મારે છે તાકીને, પગે ગઈ તેને પડવા.

ઝે આખોથી જોઈ રહ્યો છે, પરણેલો પોતે માટી;
 ઘોળે ઢીવસે માંજર આવી, જશે ઠીકરાં સૌ ચાટી.
 લાજ વગરની ખેરી લાગી, હોળીની ગમ્મત જોવા;
 ખાર માસના પાપ હતા તે, અનુક્રમે લાગી ઘોવા.

ખુરાનપુરી સેલો અમ્મર, કહો અમો ક્યાંથી લાવું
 ઝે હાથે તાળી વાગે તો, લખ્યા પ્રમાણે પહેરાવું.
 પડવાની પરસાદીમાં, લોકો સૌ રંગ ઉડાડે છે;
 કચરો ગટર તણો ચુંથીને, કપડાં ખુબ ખગાડે છે.

કૈક છોકરા ખીલત્સની ત્યાં, મોટી ધુમ મચાવે છે;
 શરમ વગરની સ્ત્રીયો હોય તે, સાંભળવાને આવે છે.
 જા લાગી કહેતામાં સામે, આવે છે હસતી રમતી;
 વિવેકવંતી હોય તેમને, આવી વાત નથી ગમતી.

મુળ ઘણીમાં હોય ન મીઠું, ગઈરીમાં ક્યાંથી આવે;
 સંજ્યાખંધ જીવો મુંબઈમાં, સ્ત્રીયો ઘણીને ધમકાવે.
 પતિ ખીચારા કર્મ હીણુ તે છતાં, સ્વભાવે પણ થંડા;
 સ્ત્રીઓ તેમની કાં ન કરે, વ્યભિચાર તણા પાછળ ધંધા.
 કલજીગમેં યહ પ્રગટ લયે, દ્વાપરમે લી ગોકુલમેં થે;
 કૃષ્ણ કનઈયા કહત લયે જખ, ગૌવનકું ચરવાતે થે.
 ગોપી જીતની હતી વહાંપર, પ્રગટ લઈ સખ ખંખઈમેં,
 જયરામ કવીને ખ્યાલ ખનાયા, ચતુર સમજ અપને મનમેં.

ધી બે.મ્બે ગ્રેટ

ન્યુ

હીન્દુ હોટલ્સ લીમીટેડ—ખ્યાલ ૧૧

હુનીઆમાં આ નવું લાકડું, હોટલનું ક્યાંથી પેહું,
ટેબલ ખુરશી પર બેસીને, જમી રહ્યાં છઠ્ઠાએ એહું.
માત્ર વસ્તુની ટીપ જુઓ તો. સમક્ષમાં છે સુખદાઈ,
પંખો પાવરથી ચાલે છે, ન્યુ ફેશનની રૂસનાઈ,
આજુ બાજુ બે ખુરશીને, વચમાં ટેબલ માંડે છે,
ધન રાશીના હોય તેમને, તુર્ત ત્વરાથી રાંડે છે.
કોપ રકાખી કહ્યાં એટલે, પવિત્રતાની વાતજ શી,
ચારે ધામ કર્યાં છે એણે, તરવેણી તીરથ કાશી.
સેતબંધ રામેશ્વરથી તે, હરદવારની હદ સુધી,
જગન્નાથ જમખીંડી થઈને, આગલ પર ગઈ છે કુદી.
મુંબઈ ખુડી મોજ શોખમાં, નખોદ કાઢંયુ છે નટવે,
ઘરમાં લોટ નથી ખાવાને, રૂપીયા બે તેને ખટવે.
હજામ આવ્યો હતો એક ત્યાં, શેઠ કહે ચલજા સાલા,
માંઝા ઉપ્પડ ગલાસ હોતા, ત્યાતચ તું પાની ખ્યાલા.
પાણી પીવુંન ઘર વિચારણે, કોણ ગાવચા હા ધંધા,
શેઠ હોઊનશી નાહવી બનલા, મુકટ ચાલલા જા સીધા.

શેઠ ધર્મમાં ચુસ્ત હતા પણ, ઇલાજ શું અહીંઆ વાડ,
તે દાહાડેથી ચાહ પીવાનું, હોટલમાં માંડી વાળ્યું.

કચ્છી માડુ હતા જે જાણા, ખુરશી પર આવી બેઠા,
જખાન પરથી સીદ્ધ થયું કે, વગર દોઢીયે છે પેઠા,

ગરમ કાયતે સાંધ અમાલા. પાવશેર પુરી આના,
પવે ખટાટી પાતલ બાજી, જે સીંગલ લાવો ચાહના.

પૈસા ચાર હતા ખીસામાં ખીલ થયું નવ આનાનું,
હોટલ વાલે ખટન ઉતાર્યા, કામ કર્યું પસ્તાવાનું.

મુંબઈ વાલા થયા 'એટલે, ચાહ વિના તો નવ ચાલે,
ખીરીની જે ગાળો ખાશું, ભલે કરીને તે ચાલે.

ચલ જવાદે ફ્રેન્ચ પુલ પર, દોસ્ત દારને મળવું છે;
ત્યારબાદ શંકરના દરશન કરી, તુર્ત અહીં ફરવું છે.

ઘોડા વાળો મનમાં સમજ્યો, શેઠ ગયા છે ફરવાને,
શેઠાણી પણ પહેરી ઓઢી, જુઓ જાગ છે ચરવાને.

મદ્દ લોગભી કૈશે દેખો, છિપકે છિનાલી કરતે હય,
ઐસ્તભી ફીર એહી તનાશે, ગલી ગલીમે ગીરતી હય.

માલ પરાયા હોય કીસીકા, અપના કરકે માનોગે,
જયરામ કવી યું કહત ભયે, તુમભી વૈશે ફલ પાવોગે.

દીલોબન દોસ્ત

યાને

ઇશ્વર પાસે જીવની ફરીયાદ.... ખ્યાલ ૧૨.

મનડું કહે છે પ્રભુ કને જઇ, શત્રુ પાંચ સતાવે છે,
મહારાજ કંઈ ઉપાય તેનો, આપ મગજમાં આવે છે.

પ્રથમ જીલને પુછ્યું ત્યારે, રસના શું કહેવા લાગી,
મનને ગમતી વસ્તુ સરવે, મુખથી હું લઉં છું માગી.
સ્વામી વાંક અમારો શું છે, બીજ બધું એ વાવે છે,
તાબેદાર અમો છું એના, એને કોણ સતાવે છે.

શ્રવણેંદ્રીયને કહ્યું પ્રભુએ, આ ફરીઆદી છે કેવી,
ફરજ બળવું છું પોતની, શા માટે તસ્દિ લેવી.

નાક કહે છે સુણો પ્રભુજી, હું તો કંઈ કરતોજ નથી,
જે સ્થલમાં એ જાય અભાગી, દર્શાવું છું સર્વ ગતી.

મનને ભ્રષ્ટ થવાનું કારણ, આંખલડી કહીદે તારૂં,
નહિતો ફેડીસ તુર્ત તમોને, સંશય શું એમાં વારૂં.

મહારાજ મારે શું કરવું, ચંચલ છે એનીજ વૃત્તી,
દરશન જઇને નીત્ય કરે તો, મનાઈ મારી કંઈજ નથી.

ત્વચા કહે છે ઉન્મત થઇને, જ્યાં ત્યાં એજ ફીરાવે છે,
જ્ઞાન બતાવું છું હું તેનું, મારી ધૈર્ય મુકાવે છે.

અગ્નિમાં નાખે છે મુજને, બળી મરું છું હું પલમાં,
ઘોડા ગાડી તુર્ત ચલાવે, લગામ લેશે જો કરમાં.

બદમાસી મનની છે સરવે, ફરીયાદી આવ્યો કરવા,
તકસીરવાન ઠરે છે પોતે, આપો ઘઉં એને દળવા.

સખત કેદ નવ માસ તણી, લોગવવી એમ કહ્યું જડજે,
કયાં કર્મ સૌ લોગવ અહિંયાં, પછી ખુશી સાથે ફરજે.
હુકમ અમલમાં લાવ નહિં તો, મળ્યા લોગ તુંબલ ખરું,
પડીશ જઈને ચોરાશીમાં, કદિ ન હું પણ હાથ ધરું.

કશી ન પીડા ધરવી ન એની, સખત દંડ એને દેવો,
લકિત નીત્ય પ્રભુની કરવી. અન્ય ગાર્ગને કાં સેવો.
હશે કોણ લાવ્યું અહિં મુજને, મન વિચાર કરવા લાગ્યું,
વેહું છું સંકટ આ સરવે, વાગેલામાં છે વાગ્યું.

લક્ષિમાં કંઈ ભંગ પડ્યું છે, પરિણામ તેના આવ્યાં
ભૂલીશ નહિ હું કદી તમોને, વ્યાધીમાં સીદને લાવ્યાં.
ભવસાગરમેં બડા દુઃખ હય, કહું ન લગતા અમઅચ્છા,
લાગલીયાં યુ' કહતભએકી, તુહીં નાથ સખસે સચ્ચા.

કંત્રી સ્મૃતિગના કીતાબ

યાને

તલ્લક ખીડી વિષે—કવાલી ૧૩.

પડી પાછળ જીવો કેવી, ખીડી બદમાસ આ વાર,
ત'બાકુના વ્યસનીયોની, પ્રસાદી છે નકી ધાર.—ટેક
ભોળા પણમાં ગયું ફાવી, કોણે તુજને અહીં લાવી,
ક્યાં છે ભ્રષ્ટ તેં અમને, નથી આ કૃત્ય કંઈ સાર.—પડી
વ્યસન કેવું હશે તેની, ખબર અમને પ્રથમ નહોતી,
તપાસીને જદા ભેયું, ગયું અમકી હૃદય માર.—પડી.
દીસે આંખો સદા રાતી, ગળું પણ જાયછે ફાટી,
બળે છે જીભ પણ અમથી, કઠાવ્યું કામ પરનાર.—પડી.
ઓળખતો પણ નથી મુજને, ખરું કહું છું અલ્યા તુજને,
ખાંસી દમની ખીમારીમાં, જીવન તારે બધું ગાળું.—પડી.
નથી કંઈ સ્વાદ પણ સારો, અમસ્તી કાં મુને ખાળો,
તદન ગઈ છું હવે હારી પ્રભુએ શું હશે ધાયું.—પડી.
ખીડીને નાદ છે જંગી, ન જાણે ઢેડ કે લંગી,
જેની તેની એઠી જીડી, પીયો છો શું ભલા માડુ.—પડી.
મધર એની મરાઠણ છે, સગી સીપ્ટર કમાઠણ તે,
જમે જેસી બધા ભાણે, તમોએ પણ હશે ભાળ્યું.—પડી

તપાસો તો પડે નજરે, માટે કહુ છું ખીડી તજરે,
કવી જયરામના વચનો થકી, પદ મેળવો ખ્યારૂં-પડી.

કવાલી

ખીડી અમને બધી વાતે, પીડામાંથી મુકાવે છે,
અમો પીતા નથી જો કે, બગાસા ખુળ આવે છે.-પડી.
જરા ધીમા રહો ભાઈ, કલેજી પણ જશે ખાઈ;
દેખાશે આંખથી ઝાંખું, ન ગાતાં કંઈજ ફાવે છે.-ખીડી.
ધુમાડો નીકળે જ્યારે, કહે છે શું મુખે ત્યારે,
ખીડી પીનાર પોતાના, બદનને પણ બગાડે છે. ખીડી.
ખીડીનું નામ છે મોટું, ભલે લાગે જરા ખોટું,
શરીર સુધરી જશે ત્યારે, મળ કેવી ઉડાવે છે.-ખીડી.
વચન મારા કદી પાળો, ખીડીને ખુટથી મારો;
કહે જયરામ તો અમને, બડો સંતોષ આવે છે.-ખીડી.

— ૦૦ —

જમાનાની જોગણ

યાને

પરમેશ્વરની પુતલી—કવાલી ૧૪.

વિષય લંપટ થયા લોકો, ઉત્પન દુઃખ પણ થયું ત્યારે,
ન જાણે બેન કે બૈરી, સરીખું સર્વને લાગે. ટેક૦

સુંદર મુખ રાંડનું દેખી, કરો છો શું રહ્યા શેખી;
રઝડતું કુતરું આવે, કદાપી ના નહિ પાડે. વિષય.

જમાનાના અરે લોકો, એમાં શું સ્વાદ છે નોખો,
મુકી દઇ રોટલી ઘરની, મીઠાઈ કાં જમો ખહારે. વિષય.

પ્રથમ ખહુ લાગશે મીઠી, પછી ગમશે નહિં દિઠી,
એમાંથી ભુખ નહિં લાંગે, તેને તજશે તમો ક્યારે, વિષય.

દશાપણ થાય છે કેવી, મુખે કહી ના શકું તેવી,
હુકાને લાગશે તાળા, નોટીસો આવશે જ્યારે. વિષય.

રમે છે રંગ પણ રાતે, આવે છે ગાલને દાંતે,
ભરાયું પેટ શું તેથી, પોતીકું ધર્મ કાં હારે. વિષય.

જીવે છે પુત્ર આ નીતી, વગાડે છે મુખે સીટી,
તેને કહો છો અલ્યા ચુપકર, પેઢી એકવિશને તારે. વિષય,

ઘેરી વિધવા તુરત થાશે, નાણાં સૌ કુતરાં ખાશે,
નરકનું દાર છે ખુલ્લું, થશે દુઃખીયા ખહુ ભારે. વિષય.

તમારો ત્યાં ગુન્ડો ઠરશે, કઠાઈ તેલની ચઢશે,
તજે છે જેમ ભજીયાને, તેવી રીતે તુને ખાજે. વિષય.

નથી પ્રુઈખા તાણું ખેતર, સમજ મનમાં અરે મીંતર,
કહે જયરામ એા મુરખ, જતો ના રાંડને દારે. વિષય.

(દાસપરે દયા લાવો) એ રાગ. ૨.

જોઈ રૂપાળી તું નારીરે, મોહિસમાં ખ્યારા જોઈ રૂપાળી તું નારી,
હોઠ લાલ ને ગાલ ગુલાબી, પગમાં પહેરે કડલાં કાંબી,
વાળ્યું નખોદ અંઝરના, ઝમકારે ભારિરે. મોહિસમાં.

આંખો બે એની અણીઆળી, જગત લોક વસ છે કરનારી,
બ્રહ્મટી બાણ સખા તુજ માટે, રહી છે ધારિરે. મોહિસમાં.

પીન પયોધર જો પરખાયા, મર્દ મુછાળા કૈ લલચાયા,
એ ચંડાલણીયે જન કૈક, નખાવ્યા મારિરે. મોહિસમાં.

વિસનખી વસમી છે ભારે, વજ્ર હોય તેને પથ ગાળે,
વગર મોતથી મરી, જવાની પાળિરે. મોહિસમાં.

પ્રથમ પરિનું રૂપ બતાવે, હિંમત છેવટ સર્વ હઠાવે,
નથી એ અચલ તમારી, લાઇઓ ખ્યારીરે. મોહિસમાં.

જયરામ જગતને કહી સમજાવે, માનવ દેહ ફરી નહિ આવે.
પડેલા જનો તણી થઇ છે, ખ્વારિ ખ્વારિરે. મોહિસમાં.

પતિ સેવાની પદ્ધતિ

યાને

સ્ત્રીઓનું કર્તવ્ય. ૧૫.

રાસ પુનમ ચાંદનીનો ગરબો.

બેની માત પીતાએ, સોંપ્યો તેજ ધણી ખરોરે,
ખીજ બધા જાણવાં, પુરૂષો તે પાષાણ,
સહીયર પતી એજ પરમેશ્વર છે સંસારમારે.

સાખી

વશ તેને વર્તિ રહો, સાચો એજ ઉપાય,
ધારણ આ વૃત્તને કરે, તે શાણી કહેવાય.
કારણ વગર જવું નહીં, બહાર કદી ઘરમાં થકીરે,
એથી ઘટે આપણો માન અને મરજદ-સહીયર.
કામકાજ ધરના સહુ, કરવા તુર્ત તમામ,
દરિદ્રતા નવ રાખવી, સફળ થશે સૌ કામ.
કુલટા સ્ત્રીની સાથે, વાત વિગત કરવી નહિરે,
બકવું નહિ છીદ્ર, ઘરમાનું તે પણ કયાંય-સહીયર.
ધર્મ પત્નિએ ઉઠવું, ઉદય થતાંની વાર,
જળ ઉનું મુકયા પછી, સ્વચ્છ કરો ઘરખાર.

હાજર રહી સમયસર, નવરાવો શુભ રીતથીરે,
 કરવી સામગ્રી પુખ્તની, સહુ તૈયાર.—સહીયર.
 ભાત ભાતનાં ભોજનો, સમય સમય અનુસાર,
 વિવિધ રચેલા રાચતા, દહિં દુધ ધૂત સાર,
 પીરસો પાપડ ભજ્યા, વડા તળેલા તેલથીરે,
 કેરી લીંબુ હળદી, ગુંદા ગરમર સાર—સહીયર.
 પીરસો ખેસી પાસમાં, કલેશ કરે સૌ દૂર,
 એ રીતે જે વર્તશે, ખેન ખરી ખહાદૂર;
 ખીડા પાન સોપારી, દૈ પંખો કરમાં ધરીરે;
 પ્રીતે પવન કરે તો, પતિ પ્રસન્નજ થાય—સહીયર.
 પતિ સેવાની પદ્ધતિ, પ્રગટ કરી આ ઠાર,
 પ્રીતે વાંચે પ્રેમદા, તો સુધરે સંસાર;
 માટે કૃપા કરીને વાંચો, જનુની પ્રીતથીરે;
 એવા સત્ય વચન શુભ, કથન કરે જયરામ—સહીયર.

છકકો પંખે

યાને

જુગાર વિષે ખ્યાલ ૧૬.

ઉફટમાર કોઇ ચાર જણા, મનમાં વિચાર કરવા લાગ્યા;
 દિવસ છુટીનો ઠીક આજ છે, સ્ટેન્ડર દસ તો છે વાગ્યા.
 કેમ દોસ્ત કંઈ હોય ખીસામાં, તો જુગાર આપણુ રમિયે;
 વગર મફતના શું ખેડા છે, હોટલમાં ચાલે જમિયે.
 બટનલાલ કહે બશે રૂપૈયા, જીત્યો છું સદ્દામાંથી;
 કપટલાલ કાવતરાંખોરે, કાઢ્યાં દસ ટોપીમાંથી.
 ચોથા જણની તપાસ કરતાં, મુદ્દલ કંઈ ન મળે પાસે;
 છેવટ હારી જશે એટલે, લીલામ ખેરીનું થાશે.
 બહાદુર બિલ્ડીંગ પાંચ માળપર, જુગાર રમવાને ખેડાં;
 અવાજ કાને પડ્યો એટલે, સીપાઈ ત્રણ આવ્યા હેડાં.
 દેખો દેખો દૈવતખાં, કયા અવાજ છાંપર આતા હય;
 જુગારીયોંકા ખેલ હોયગા, ખેશક માલુમ પડતા હય.
 દરિઆખાંએ બધા દોસ્તને, મુશ્કે ટાટ લીધા આંધી;
 પૈસા ટક્કા કબજ કરીને, કયાટ ઉપર મેલી કાંડી;
 નબ્હરા મહણુતો નબ્હરલાકી, ખર સાંગ તુ કોણાચી;
 હમ અસેલ તર આહે તુઝીમી, નસેલ તર મગ દુસર્યાચી.

ખાપ કહે છે જીવો છોકરાં, જીગારીયોની આ ટોળી;
 આ અવાજ ઉપરથી ખીજાં, પંદર જણ આવ્યા દોડી.
 વાટે જાતાં વટેમાર્ગીઓ, ઝેરીને પુછે છે શું;
 ત્રણ પુરૂષ સાથે છે તારી; તે પૈકી કોની છે તું.
 નીચું મોઢું કરી બીચારી, રસ્તામાં રડવા લાગી;
 ઉકટ મારની આ અબળાએ, પ્રાણ તુરત દિધાં ત્યાગી.
 જામીન લીધા ચાર જણાના, લાજ આબરૂ પણ ખોઈ;
 ખેડી નાંખી બટનલાલને, લોક રહ્યા સામું જોઈ.
 બટનલાલની આ કીરતી, જન મંડલમાં જાહેર થઈ;
 વેપારી જપતી લઈ આવ્યા, દુકાનની પણ લાજ ગઈ.
 ત્રીજેરીયોના માલીક થઈને, જીગારીયો સાથે રમશે;
 વીસ લાખની દૌલતમાંથી, પાંચ લાખ લાગ્યે રહેશે.
 ડાહ્યો છે ડાહ્યો છે કહીને, રૂધીર પીયે છે સૌ તારૂં;
 મુરખ મનમાં નથી સમજતો, શું દુનીયામાં છે મારૂં.
 ખ્યાલ કલાલી અજખ રંગના, કહો લાઈ તે કયાં મળશે;
 સોલ અંક સંપૂર્ણ તણા, રચનાર કવી લાગલીયા છે.

તેજસ્વિ તારણી

યાને

મુંબઈનો મશ્કરો ખ્યાલ ૧૭.

શું ચટકો લાગ્યો છે તમને, નીત્ય ઉઠી જાવું બહારે;
હું અહીંયાં શું રડું એકલી, એજ પુછવું છે મારે.
વેપારિયોની સોળત મુકી, હરામીઓ સાથે ફરવું;
એમાંથી શું ઠીક થશે કે, તે વિચાર પહેલે કરવું.
મુંબઈમાં આવ્યો છું ત્યાંથી, પાપ નડયા મુજને વહાલી;
રકમખંધ પૈસો આવે, તે છતાં રહે ખીશા ખાલી.
મુવા પીટીયા જા અહિંયાંથી, યેન મરી ગઇ શું તારી;
ગાળ સાંખવી પડે અહરનીશ, ખોડ જાણ છે કયાં મારી.
દૃષ્ટિથી હું પાપ કરું છું, વખતે જો જાશે પુટી;
મારગમાંથી પડિસ ગટરમાં, જશે લોક મુજને લુટી.
ઈશ્વર પાસે જઈશ તેવારે, શું તેવણ છોડી દેશે;
ગુન્હેગાર જાણીને મુજને, શીક્ષા ચારગણી કરશે,
ખોટા કર્મ કરોછો પોતે, જ્યાં ત્યાં સળગી ઉઠે છે;
હાય મુઠો કહીને મુખમાંથી, શીર પોતાનું કુટે છે.
કયા કુદરતકી ખુખી દેખો, જૈન પાપ યહુ કરતે હય.
અનાજ ખાનેકું નહિ મીલતા, ઝુર ઝુરકે સળ મરતે હય.

છકકે પંજે કે પીછે ચહુ, નવા અંક લાગલીયોંકા;
તરેહુવાર સખ બને હુવે, કયા હુકમ દેખલો માલીકકા.

કવાલી.

અરે જોશી જરા જોની, અમારા કર્મ છે કેવા;
રડું છું રાતને દહાડી, બળ્યા પીટયાજ આ હેવા.
જીવોની હાથ આ મારો, અંખુ દિન રાત હું પ્યારો;
મળે કયાંથી કહો તેવા, અમારા કર્મ છે કેવા.
તમો આળ્યા લલે લાઈ, ખતાવો માર્ગ સુખદાઈ;
કરિશ હું આપની સેવા, અમારા કર્મ છે કેવા,
કહે જોશી અલી બાઈ, તમારી ભૂલ સપડાઈ;
વીધીના અંક છે એવા, અમારા કર્મ છે કેવા.
સુખે જયરામ બજ તેને, વરિછે રાધીકા જેને;
મીઠાં છે શેરડી જેવા, અમારા કર્મ છે કેવા,

ઈશકી ટટ્ટુ.

યાને

પુલ દૂસની ફીશીયારી ખ્યાલ ૧૮.

ધર્મ ગયો ડુખી જગમાંથી, હવે રહી આશા શાની;
પ્રાક્ષણ ક્ષત્રિય વૈશ્ય વગેરે, એક સરિખાં સૌ પ્રાણી,

કેશ રૂપાળા થયાં એટલે, મુખ દર્પણમાં ભાળે છે;
 હજમની ખુરશીપર બેસી, પુન્ય પોતાના બાળે છે.
 હતાં એજ કપડાં કે બીજાં, સોગંદ દઇ પુછો એને;
 નહિં તો જૈરિ મરી જવાની, એમ કહો મુખથી તેને.
 બાપ મુવો તો મરિ જવાદો, જૈરિ તો કાયમ છેને;
 ખુશી થશું દેખીને મોહું, વિચાર ઉપજ્યા છે જેને.
 હજમના અડકેલા છાંટા, સૌ કપડાપર ઉડે છે;
 જમવા આવ્યો ઘેર એટલે, ત્રણ ત્રણ ગજ ત્યાં કુદે છે.
 કેમ અલી છે વાર કેટલી, રસોઈને સાચું કહેની;
 ટાઇમ લેટ થઇ ગયો અમારો, પીન્સી તું મુજને દેની.
 જલથી મોહું સાફ કરીને, ભાણા પર જમવા બેઠાં;
 ડુકકર જેવા આ લોકોને, કપડા શું નડશે એઠાં.
 પટ્ટી ખાવા ગયો એટલે, ઢેડાએ મકકો માર્યો;
 ઘાટી છે ઘાટી છે કહિને, આગળ પર વધતો ચાલ્યો.
 વાત કરે છે સફાઈની પણ, ચપટી ધુળ ભરો મોંમાં;
 ભુંડણના પેટે જનમેલા, રાંક બનીને તું રોમાં.
 સ્નાન કરો કાશીમેં જાકે, પ્રયાગમેં કછુ પુન્ય કરો;
 જમુના પાન કરો મથુરાંમે, પીછે હ્યાં પર પાંઉ ધરો.
 ચલા જાયગા નંગા હોકે, વહાંપરભી એસી જીત્તી;
 ભાગલીયોંકા કહેના માનો, એહિ હમારી હય ડયુટી.

કવાલી.

અજાયબ આ બધાં ખેલો, જોવામાં આજ આવે છે,
 પોતાના બાપદાદાની, લોકો લજ્યા ગુમાવે છે,
 પહેરો મલમલ તણી ધોતી, સ્ત્રીઓ જ્યાં ત્યાં રહે રાતી;
 ચુલામાં આગના વાંધા, જોવામાં આજ આવે છે.
 પ્રથમ ગાયો તણા દરશન, કરી લોકો થતાં પરસન;
 તેના બદલે જખર ઘોડા, જોવામાં આજ આવે છે.
 ઉછીના લઈ જતાં રૂપીયા, આપ્યા કેડે થતાં સુખીયા;
 દાનત ખોટી કરે તેવા, જોવામાં આજ આવે છે.
 વરસ ચાલીસનું દેણું, ચુકવતાં છોકરા તેનું;
 હાથે લઈને ખુડવનારા, જોવામાં આજ આવે છે.
 લાખો રૂપીયા છતાં પાગલ, દિડાં કોઈએ હતાં આગલ;
 પોતાનું પેટ ભરનારા, જોવામાં આજ આવે છે.
 જેવી દાનત તેવી ખરકત, કરિશ જયરામ નહિં હરકત;
 ઉંધે માથે લટકનાસ, જોવામાં આજ આવે છે.

તાબેદારનો તમાસો

યાને

હલકા નોકરની હલ્લાકી ૧૯.

મહેતો મહેતાણીને કહે છે-કવાલી.

મજૂરી સખત છે મારી, છતાં પુરૂં નથી પડતું;
 મંડયો છું રાતને દહાડી, છતાં પુરૂં નથી પડતું.
 અભાગી શેઠ છે મારો, ગરિબની ઘાત કરનારો;
 રૂપૈયા વિસ આપે છે. છતાં પુરૂં નથી પડતું.
 કદર મુદ્દલ નથી કરતો. વળી જ્યાં ત્યાં દિસે કરતો;
 ખાદિના વસ્ત્ર પહેરૂં છું, છતાં પુરૂં નથી પડતું.
 તું પણ તેવીજ છો પ્યારી, ગયો અમથો નથી હારી;
 પરાણો એક જો આવે, છતાં પુરૂં નથી પડતું.
 કથન કરતો નથી હમણાં, કરિશં તુકશાન તું બમણા;
 સખુરીના રૂળો મીઠાં, છતાં પુરૂં નથી પડતું.
 નગર મુંબઈતણા વાસી, રૂપૈયાથી ગયા ત્રાસી;
 કમાવે છે બસો લગભગ, છતાં પુરૂં નથી પડતું.
 સ્વતંત્ર વર્ગ છે સુખીયા, ખીજા જાણો બધા દુઃખીયા;
 લખી જયરામ બતલાવે, છતાં પુરૂં નથી પડતું.

શેઠ નોકરને કહે છે-કવાલી ર.

ફેરવશેો જો કદી માથું, રજા આપીશ હું તમને;
 તમો ભાગી જશેો તેની, કશી પરવા નથી અમને.
 ઉઘી ઉઘી તમો આવો, ખીડી પીવા પછી ધાવો;
 વાગ્યા દશ કે જવું જમવા, રજા આપીશ હું તમને.
 ફરિ બે વાગશે જ્યારે, રખડતા આવશેો ત્યારે;
 એવું અમને નહીં ચાલે, રજા આપીશ હું તમને.
 કલમ પણ ક્યાં અરે નાંખી, જુઓ આ દોતમાં માખી;
 ન જાણું છો તમો કેવા, રજા આપીશ હું તમને.
 શેઠાણી જાય છે તે ક્યાં, પુછી આવો તમો જઈ ત્યાં;
 ખુલાસો તુર્ત લઈ આવો, રજા આપીશ હું તમને.
 શેઠાણી જો પેલી આવી, મંગાવે છે દેખું આવી;
 નવા ઘડીઆલ પર ટાંગી, રજા આપીશ હું તમને.
 દિવાળીના દિવસ આવ્યા, નવીન રંગો નથી લાવ્યા;
 ફજેતી થાય છે મારી, રજા આપીશ હું તમને.
 અમો છું શેઠીયા , સ્વફારથ સાધીયે તેવા;
 નોકરની દાદ નવ લઈએ, રજા આપીશ હું તમને.
 આડું કાઢી તમો નાખો, ખીછાના પણ કરી રાખો;
 ભાગલીયા શું કહે છે જો, રજા આપીશ હું તમને.

કચ્છી કાવ્ય

યાને

વિયોગી સ્ત્રી ૨૦

રાગ ડેઉચે આઉં ન છડીયાં તલવાર.

આઉં દુખી અર્ધઆં દિલદાર,
 દુઃખી અર્ધઆં દિલદાર, સાંઈઆં મુઝો બેડો લંઘાય દે પાર. ટેક.
 નિંઢપણમેં માં મરિ સુતિને, પેએ પણુ આય લાચાર. આઉં.
 ઝીવ ઝોરાઈએં કઢી વિઝાંકી, જમ ડીયન ઝોડેંઝી માર. આઉં.
 સારેંમેં પણુ નાંય ડીંધલ કોય, માનીઝો કીડતાર. આઉં.
 ઉપાય મુંઝા મીળે થકાઆઉં, મુઈસ હાંણું તાં ઠાર. આઉં.
 જયરામ ચએ મુંઝા પ્રાણુવલ્લભ, તોઝી લીલા અપરમપાર. આઉં.

ધંધર પાસેથી માગેલી મદદ.

રાગ કચ્છી કઃફી.

વાલીડા મુંઝી વારે ચઢીને અચો.
 અર્ધઆં અપરાધી તોઝોની સચો, વાલીડા મુંઝી વારે
 ચઢીને અચો. ટેક.

કર્મ કુડા ઝીકી મુંકયા હુંધા, તેંજો મીડંધો કયાંથી તાં પતો
વાલીડા.
સુખમેં સઘયારો આય મીણીજો, પણ દુઃખજો બેલી ના બચો.
વાલીડા.
પાપેંઝી શીક્ષા ડીણમેં મુંઝાનાથ, નઈએં તું તાં કીં કયો. વાલીડા.
જયરામ ચએ આઉં સરણે થીયાતો, મનમેં કુલાયતા પચો..
વાલીડા.

ઈશ્વરે આપેલી ભક્તને શાખાશી

રાગ ઉપર પ્રમાણે.

જીવલડાં આઉં વિસરિ વિના કીં તોકે.
વિસરિ વિના કીં તોકે, જીવલડા આઉં વિસરિ વિના
કીં તોકે, ટેક.
હિરંધે ફિરંધે મુંજો નાલો ગીનેતો, તું મનજો મંધીયડો રોકે.
જીવલડા.
પંઢજા નીયમ મીજે સાચવિયેં તો હી, સરિર ભલેંતો સુકે.
જીવલડા.
પ્રેમ તોજો આઉં ઠીક ડીસાંતો, દુનીયાંમેં રોતું સુખે જીવલડા.
જયરામ ગુણ નીલ્ય ગાય મુંઝાતો, ન્યારો કથપણુ ઇ કીંયતો ચુકે.
જીવલડા.

વેધીરો હાનું

તોઝો

કીં કમ નાંય ર૨

કચ્છી કવાલી.

લગો આંસેં મુંઝો નેડો, રખડંધી કો છડે ડયોતા;
 નમુંનું તાં ઝરા ન્યાર્યો, રખડંધી કો છડે ડયોતા.
 દેખાડયો ખોડકે ખાપણ, ખવાણી આયકીં થાપણ;
 ગરિખ ઘરઝી અઈઆં બેટી, રખડંધી કો છડે ડયોતા.
 અગરઝો પાપ હી નડંધા, વિઘર મોતે કિતક મરંધા;
 સુણોતા ગાલ હી મુંઝી, રખડંધી કો છડે ડયોતા.
 અસીં ઝેડયું અઈયું તેડયું, કરજ આંઝો વિઠા ફેડયું;
 વિચાણી નાંય માં કેંઝી, રખડંધી કો છડે ડયોતા.
 નતાં ખ્યેં દુધ ઘી સક્કર, નતા માર્યું કીતે ચક્કર;
 ભીગાડયું કીં નતા આંઝો, રખડંધી કો છડે ડયોતા.
 સુંવાળી આય કેર અેડી, ફીરે પૈ રાતડીં ભેડી;
 ડયા કિતાં ઝરા આણ્યો, રખડંધી કો છડે ડયોતા.
 વિચાડો પે મુંઝો ભોરો, ડીસી આંકે વિઠે ધોડયો;
 મીઠેવોણી મુંઝી ખાઈ, રખડંધી કો છડે ડયોતા.

ખરોખર આય હી અરજી, ખરિ સાહેબઝી મરઝી,
જેશી જીકે પુછી ન્યાર્યો, રખડંધી કેા છડે ડયોતા.

કવાલી.

કસુંબો લાલ પેહેરને, સીધી વાટે સટકધીસે;
દર્શણુ જો નાં ગીની આઉં, સીધી વાટે સટકધીસે.
મીડે કોઇ માર્ગમેં, માડુ, બલે કઠંધો હુવે જાડુ;
પસંદ આવ્યો કદી મનકે, સીધી વાટે સટકધીસે.
રખું મુદલ નતાં ખટકો, પેની પગજો કયું લટકો;
પછાડે શ્રદ્ધચારીકે, સીધી વાટે સટકધીસે.
વિચાડા કૈકતાં વાંઠા, ડીસીને પોનતા માંધા;
ગીનીને ઝીવ કૈકેંઝા, સીધી વાટે સટકધીસે.
પસંદ કરીયું અસી ઝેંકે, કરેડયું ન્યાલ પણ તેં કે,
ઇચ્છા પુરણુ કરે ડઇને, સીધી વાટે સટકધીસે.
સુણીને હી અજબ લીલા, રખે મનઝા થીયો ઢીલા;
બાગલીએં કે કુરો સુતક, સીધી વાટે સટકધીસે.

જંગલની જડી ભુટ્ટી

યાને

વૈરાગ્યનો અરીસો—ખ્યાલ ૨૨.

ઇશ્વરની છે પાસ અંધારું, એમ અલ્યા તું લેખે છે;
પણ તેતો સૌ કર્મ તમારા, ગુપ્ત નજરથી દેખે છે.

પ્રજા હાલની નવી ભુવો તો, અધમ કૃત્ય આચરનારી;
છેતરવું આદી કર્મોથી, દ્રવ્ય પરાયું હરનારી.

પુસ્કળ મોહ અને મમતા પણ, મુખતું તુર ઉતારે છે;
જે વસ્તુપર ઘણો પ્રેમ તે, કુદરત નાશ પમાડે છે.

વૃદ્ધ થયા તે છતાં વિષયપર હજી, બીડી દેખું મમતા;
કુલીન સ્ત્રીયેતો ત્યાગ કરિને, ઠેક ઠેકાણે છો ભમતા.

ત્રણ કલાકથી વાટ જોઉં છું, ગઈતી રાંડ કહીદે કયાં;
નહિં તો તારી આજેડાથી, મુંડ રંગી નાખું છું હ્યાં.

સ્ત્રીયે કહ્યું કે જા જા મૂરખ, મારનાર સૌ મરિ ગયા;
લક્ષણ હું જાણું છું તારા, રખે જતો ભુલીને કયાં.

પરમેશ્વરની પૂર્ણ કૃપાથી, ભુટ્ટી પ્રાપ્ત થઈ જ્યારે;
ભાગદીયાએ સર્વ હકીકત, લખી બતાવી છે ત્યારે.

ઉત્તર કવાલી.

મલી ઉસ્તાદ તું મુજને, બચ્યો તેથીજ હું ખ્યારી;
નહીં તો ધર્મનાં સોગંદ, ન મુકત પારકી નારી,

પીતા કાયમ હતા જ્યારે, રખડતો હું હતો બહારે;
ખોટી આદત પડી મુજને, કીધી પૈસા તણી ખ્વારી.

ગયાતા રાંડ લઈ ભાગી, ઠોકર કેવી જીવો લાગી;
મને મળતી નથી મુદલ, વરસમાં એક બી સાડી.

હોટલમાં સર્વ કોઈ પેઠા, પાણી પીવા મંડયા એઠાં;
ગંગા જમુના સોડાવાટર, લીખુ લાગ્યા સુખાકારી.

ભંગી ને ઢેડ અલબેલા, મારે છે લોકને ઠેલા;
વગર નાદ્યા ઘુસે ઘરમાં, વટલવાની બધી પાલી.

અલી રહી જા હવે છાની, વચન માફ જરા માની;
ખતાવ્યો તે મુને રસ્તો, હું પણ એથી ગયો હારી.

ખાવીસે અંક છે કેવા, અમુલ્ય રત્નની જેવા;
કહે જયરામ સૌ વાંચો, ભલામણ એજ છે મારી.

બહાદુર બગીચો

યાને

કરતાની ખુશીનો ઉદગાર-કવાલી ર૩.

બન્યો છે શું બગીચો આ, જુવો બહાદુર જન કેવો;
 લુટો લુટો અરે લોકો, સમય નહિ આવશે એવો.
 લીંબુ ઢાઠમ સફરચનના, રૂપાળા વૃક્ષ છે જેમાં;
 શીતળ છાયા તણો અમને, જગતને લાલ છે દેવો.
 કરણમાં શબ્દ જો જાસે, પરિશ્રમ દૂર સૌ થાશે.
 એવી એમાં રહી ખુદી, લીલોછમ દ્રાક્ષનો મેવો.
 દુમોપર પુષ્પ છે કેવા, હરણુ દુઃખનું કરે તેવા.
 સુગંધી છે જેની રૂડી, ખુશી સાથે તમો સેવો.
 હશે જન જે બહુ રૂડા, બનીને વૃક્ષ પર સુડા;
 કહે જયરામ ફળ ખાશે, જેને સુખ સ્વાદ છે લેવો.

શણે કોની જશે ! ઈશ્વરની.

કવાલી.

અવિનાશી વીના મારે, શરણુ કોની જવું ભાઈ;
 પ્રકાશીને રહ્યો પોતે, સ્થળ સર્વત્રની માંહી;
 ઘડી પલમાં હસાવે છે, ઘડી પલમાં રડાવે છે.
 એવી સત્તા રહી જેમાં, ગુણો તેના રહું ગાઈ

પડું છું દુઃખમાં જ્યારે, કડું છું ચાદ હું ત્યારે.
 મુકાવે છે પીડામાંથી, એવી જેની પ્રભુતાઈ.
 ન જાણું હું કશી લકતી, પ્રબલ એની બધી શક્તિ
 પ્રસંગોથી બચાવે છે, અમો તેને રહ્યા ચાહી.
 પ્રતાપી નામ છે જેનું, સ્મરણ કરતું અલ્યા તેનું.
 કહે જયરામ તો તમને, જશે ભુલ્લી ન તે ક્યાંહી.

મસ્તાની મંકાડો

યાને

ધણી ધણીયાણીનો સંવાદ. કચ્છી કવાલી ૨૪.

ખાયડી ન હુવે ત પુઠીયા છાજ્યા કેર ગીને.

વરેં સઠઝા અરે ડોસલ, જૈયર તોકે ખપે કોતી;
 ડીસીગીન હી તોઝા લકડા, જૈયર તોકે ખપે કોતી.
 ડીસાઝે પણ નતો આંકે, મરેતા કો વીઠા નાકે;
 પુતર કેઝાં કેંઝયું ધીરું, જૈયર તોકે ખપે કોતી.
 પુતર પુઠીયા થીંધે વોડા, મારીંધે મુન્નઝા ઝોડા;
 ન થીંધો શ્રાધ કે છમછર, જૈયર તોકે ખપે કોતી.
 તું પણ મનમે વીઠો જાણે, હડા મુંઝા થકા હાણે;
 સંધુકેઝી ફકત ખોટી, જૈયર તોકે ખપે કોતી.

પુતર નોં ચોનતા મરમર, થીયે તો કો વીઠો હડહડ;
જમ કઢંધે ઝલે ચોટી, ઝેયર તોકે ખપે કોતી.
હલધ વેંધી ઉનધ ઘડીયે, ભરત ખેંઝા વીઠો ભરીયે;
વરે' ખીંઝે પુતર સોતી, ઝેયર તોકે ખપે કોતી.
દયા ઈંધી તોઝી ઝેંકે કરે ગીન ચાદ તું તેંકે;
સુણો જયરામઝી પોથી, ઝેયર તોકે ખપે કોતી.

વોય મુઠી ઇનમેંસે કુધ મોથ માર્યા

કવાલી.

ડીયે ઝેંઠો વીઠી સમઝાં, જણાયો નાંચ મુંકેંકે;
ડીઠા આંઝા મીડે લક્ષણ, મુઠો ડીંધા હાણે ખેંકે.
ચોણું પચતો વરી પાછો, ચડાયોતા કુરો ડાચો;
લગેતી આગ હીન ધીલમેં, જણાયો નાય મુંકેંકે.
અકલ વઘસે ફીતે આંઝી, પીયું ઘરમેં અસીં કાંઝી;
રનેકે રોજ પુર્યોતા, જણાયો નાય મુંકેંકે.
રનેમ્યાંથી અથા મોડા, અસી મુનઝા ડીયું ઝોડા;
ખીલેવારા અગર સાદા, જણાયો નાય મુંકેંકે.
બાડુડી ને વરી ત્રાંસી, તેંકે ચવતા વીઠા ખાસી;
ગોઝારી આયસે કેડી, જણાયો નાય મુંકેંકે.
મુકે મુઘલ મઝીં ડીઝા, ઠારે ઠારે વીઠા પીઝા;
જેશી જયરામ ઈં ચયતો, જણાયો નાય મુંકેંકે.

રીઝવડ રામખાણુ

યાને

મુંબઈની કમાણી વિષે. કવાલી રપ

કમાણી અર્ધ મુંબઈની; પ્રલય એમાંજ થઈ દેખું;
 દેશી લાઈયો તરફ જોતાં, ચાલુ ફેશન પ્રથમ લેખું.
 દાનત ખોટી હશે જેની, મુંબઈમાં છે મળ તેની;
 ગોરસ અરધું અરધ પાણી, પ્રલય એમાંજ થઈ દેખું.
 છીયે ઘરના અમો સુખીયા, લાવો મુકો અહીં રૂપીયા;
 દીવાળું તુર્ત કાઢે છે, પ્રલય એમાંજ થઈ દેખું.
 બળદ ઉપર દયા રાખો, જીવો તેની જરા આંખો;
 વધુટે છે કેવાં નીરો, પ્રલય એમાંજ થઈ દેખું.
 પરાઈ ચીજ જો હરસો, ભુંડે હાલે છેવટ મરસો;
 હજી સુખ છે બધાં આગળ, પ્રલય એમાંજ થઈ દેખું.
 અત્યારે રાંડ જો ગાસે, મોઢું જોવા બધા જાશે;
 મોટર ગાડી વિષે ખેસી, પ્રલય એમાંજ થઈ દેખું.
 ચેતો ચેતો હજી ચેતો, કલી એમાંજ છે પેઠા;
 ન રોટી હાથમાં દેશે, પ્રલય એમાં થઈ દેખું.
 આવે કોઈ સંત જો દ્વારે, ઢીમર ધકકા રહ્યા મારે;
 રાંધ્યું છે શું તમે ચાખી, પ્રલય એમાંજ થઈ દેખું.

હીંડોળાપર સદા હીંચે, આંખો અરધી રહી મીચે;
 ખવાડે શું ધણીને તે, પ્રલય એમાંજ થઈ દેખું.
 પતિ સેવા નથી ગમતી, અને જ્યાં ત્યાં દીસે લમતી;
 રાખી માથું અરધ ખુલ્લું, પ્રલય એમાંજ થઈ દેખું.
 પોંચો પોંચો કહી મોઢે, શીકારી સામટા દોડે;
 જોવા ખાતર સ્ત્રીના મુખને, પ્રલય એમાંજ થઈ દેખું.
 સ્ત્રીઓ ખડુ તેક છે કેવી, બજારી માંખના જેવી;
 પોતાનો દાવ નવ ચુકે, પ્રલય એમાંજ થઈ દેખું.
 જાણ્યું કે જીંડ થઈ ભારે, લોકો છાની ગરજ સારે;
 છતાં કહેતું નથી કોઈ, પ્રલય એમાંજ થઈ દેખું.
 પાછળ પુરૂષો હઠે જ્યારે, સ્ત્રીઓ ગલસાય છે ત્યારે;
 ઘોટાળાની સીમા ત્યાં શી, પ્રલય એમાંજ થઈ દેખું.
 જોવા જેવી અજબ નગરી, તોફાનોમાં ગઈ બગડી;
 કહે જયરામ શુભ લક્ષ્મિ, પ્રલય એમાંજ થઈ દેખું.

— — —

વખણાયલો વેડખંબુ

યાને

દોઢ વરસમાં દશ લાખની ખુવારી કવાલી રફ

જમાવેલા ખીતાશ્રીના, રૂપૈયાનું કરી પાણી,
 નમાલા ઘઇ અમો ખેડાં, હવે ચીંતા રહી શાની.
 લાખો ધીકકાર છે અમને, તે સાથે ધુળ જીવતરમાં,
 પતરડી ખુબ ખંડાણી, રૂપૈયાનું કરી પાણી.
 ખંગાલી આઠની જોડી, વિના ચાક્રે નહિં અમને.
 લંગોટી પહેરીએ છાની, રૂપૈયાનું કરી પાણી.
 અરમ ડગલા હતા કેવા, મુંબઈના શેઠીયા જેવા,
 ગરજ સરતી નથી ચાહાની, રૂપૈયાનું કરી પાણી,
 હતાં ઘરનાં ઘરો પંદર, ખોયા સૌ દુતની અંદર,
 ફરફું ધુંધટો તાણી, રૂપૈયાનું કરી પાણી,
 શુભાવી ગાંઠના રૂપીયા, ખરેખર ખાવલા ખનવું.
 એ શું કંઈ જીલ છે નહાની, રૂપૈયાનું કરી પાણી.
 તખેલો એજ છે મારો, પરંતુ શેઠ છે ન્યારો.
 સુખો સરવે લીધાં માણી, રૂપૈયાનું કરી પાણી.

આવે છે યાદ સુખ જ્યારે, રડું છું ખુબ હું ત્યારે,
 કહી શકતો નથી કહાણી, રૂપૈયાનું કરી પાણી.
 ઉઠ્યા છે ફોડકા સુખપર, દવાના કોણ દે પેસા,
 ચીઠી છે આ જીવો કયાંની રૂપૈયાનું કરી પાણી.
 અમારા દોસ્ત થાવાને, નથી કાં આવતું કોઈ,
 મલે શું દ્યાં ચુલામાંની રૂપૈયાનું કરી પાણી.
 ભાગલીયાના બધા પેપર, વીધે એવીજ છે લીલા,
 સુધારી વાંચજો સર્જન, રૂપૈયાનું કરો પાણી.

લાજ વગરના રખડુ

ચાને

કમનસીખ બે નીશાયરોની નકકલ. કવાલી ૨૭

ખુશીની સાથ ગાડીમાં, આવે છે કે અલ્યા પ્રવા,
 ખીસું તર છે માટે આજે, જવું છે ફેન્ડને મલવા.
 મારા જેવો ખીજો ફકકડ, મુંબઈમાં પણ હશે ભાગ્યે,
 રૂપૈયો દઈસ વાપરવા, આવે છે કે અલ્યા ફરવા.
 લે આ ટોપી તુંને આપું, રૂપૈયા વીસની મીંતર,
 નાખી ઘડીયાળ ખીસામાં, આવે છે કે અલ્યા ફરવા.

આપું છું ફર્સ્ટ નંબરની, સોન્હેરી વર્કની ખોટલ,
 ખની છાટક તણ પરવા, આવે છે કે અલ્યા કરવા.
 કોલરનો ટેસ છે કેવો, વીલાયતી ખુટ જો મારા,
 કાળી જાકીટ પહેરીને, આવે છે કે અલ્યા કરવા.
 લાવ્યો છું ચોરીને વીંટી, પીતાની આંગળીમાંથી,
 હું પણ કાચો નથી ત્યારે, આવે છે કે અલ્યા કરવા.
 વીંટીનો પણ કયો ખુરદો. જનમ ખરબાદ કરવાને,
 ઉઠમણની ખુશાલીમાં, આવે છે કે અલ્યા કરવા.
 ઓખડીઆ ઢોરની માફક, ગલી કુંચી વીશે જ્યાં ત્યાં
 ખોરાકી ભુંડની ચરવા, આવે છે કે અલ્યા કરવા.
 ગાડીમાં પણ ખેઠાં ખેઠાં, રહ્યા સખણા નહિ પોતે,
 લોકોના શબ્દ સાંભળવા, આવે છે કે અલ્યા કરવા,
 જણાવો હાસ્યનું કારણ, આવી ગઈ શેઠને શંકા,
 લલી ભાંતે મંડી પડવા, આવે છે કે અલ્યા કરવા.
 ચખાડયા કેટલા તેની. ગણત્રી મેં નથી કીધી,
 હવે જયરામની સાથે, આવે છે કે અલ્યા કરવા.

જનમંડળનું જવાહીર

યાને

લોકોપયોગી ઉસ્તાદીનું યંત્ર. કવાલી ૨૮

વખત જાણી નથી શકતો, સમજવો મુર્ખ તે નરને;
આડું અવળું રહે બકતો, સમજવો મુર્ખ તે નરને.
એકાંતે બેસીને ખુંભે, કરે છે બે જાણા વાતો;
વચ્ચે આવી પડે ત્રીજો, સમજવો મુર્ખ તે નરને.
મારગમાં કે અગર બીજો, જોવા ઉભો રહે કજીઓ;
કરી મુખ લાપસી જેવું, સમજવો મુર્ખ તે નરને.
જાહેરમાં ચાલતાં ફાંકે, મોટાથી વૈર જે રાખે;
ફેમેલી પારકી તાકે, સમજવો મુર્ખ તે નરને.
પ્રથમ દિવસે જુએ નાટક, બીજો દિવસે રહે ઉંઘી;
ત્રીજો દિવસે કુટે માથું, સમજવો મુર્ખ તે નરને.
પોતાનાં ખોયડા પરથી, ઉપાડે ખર્ચવા નાણું;
ઉંદરડાને ભુખે મારે, સમજવો મુર્ખ તે નરને.
કમાવે બાજરી પોતે, ઉડાવે રોજ દસ લાડું,
સ્ત્રીયોની વાત જે માને, સમજવો મુર્ખ તે નરને.
જીવાનીના પુરણ મદમાં, ન જાણે રાત કે દહાડો;
ખુદાપણમાં સ્ત્રીઓ પરણે, સમજવો મુર્ખ તે નરને.

મોટી મોટી કરે વાતું, ન જાણે ભેદ ભીતરનો;
અમસ્તા દાંત જે ઠાઠે, સમજવો મૂર્ખ તે નરને.
પોતાના મીત્રને કાજે, હાજર કરતો નથી ગરદન;
કહે જયરામ દુનીયામાં, સમજવો મૂર્ખ તે નરને.

દર્શનાભિલાશી વૃજંગનાં.

યાને

વીરહાતુર ગોપી, કવાલી રહ.

ઉડી જાતું અરે કાગા, મફતનો શું રહ્યો બોલી;
રવડતી છું સકળ વનમાં, જોખનીયું રાખમાં રાળી.
તજુ દૈ કૂલની સૈયા, પોદું છું કાંકરા ઉપર;
લાવી દે કૃષ્ણને બોળી, મફતનો શું રહ્યો બોલી.
કરોડો સૂર્યની કાંતી, જેની સૌંદર્યતા આગળ;
ઉભી છે હાથ બે જોડી, મફતનો શું રહ્યો બોલી.
છખીલાની અજબ મૂરતી, વસી રહી છે ઘટોઘટમાં;
ગયા હમણાજ તરછોડી, મફતનો શું રહ્યો બોલી.
વિરહ શ્રીકૃષ્ણનો ખ્યારા, સતાવે છે રહ્યો અમને;
દયા લાવીશ કે થોડી, મફતનો શું રહ્યો બોલી.

એવા સુંદર ફરી દિવસો, પ્રભુ દેખાડશે જ્યારે;
ખવાડીશ દુધને પોળી, મફતનો શું રહ્યો બોલી.
ઝીણા સ્વરથી પ્રભુ જ્યારે, મધુર બંસી વગાડે છે;
રહે છે નાગ પણ ડોલી, મફતનો શું રહ્યો બોલી.
ઢીચણ કરતાં જેની લાંબી, એવી સુંદર ભુજવડીએ;
પીવાડયા પ્રેમ રસ ઘોળી, મફતનો શું રહ્યો બોલી.
વીના શ્રીકૃષ્ણ આ દુનીયા, કહી દે કામની શું છે;
વધુ કહેતી નથી ફેાડી, મફતનો શું રહ્યો બોલી.
ખુશીથી જા હવે વૃજમાં, સંદેશાનું લઈ કાગળ;
કહે જયરામ આ ટાણે, મફતનો શું રહ્યો બોલી.

કૃષ્ણચંદ્ર અને મહિયારી.

યાને

સાચા પ્રેમનો આબેહુબ ચીતાર. ક્વાલી ૩૦.

ખખર કયાં છે અલ્યા તુજને, ગાયોના ચારવાવાલા,
માખણ ખાવું મુકી દઇને, શીખ્યો કયાંથી ખોટા ચાળા
છુપી રીતે મારી પાછળ, આવે છે કે અલ્યા નિર્લજ,
દિઠા શું ઘાંસના ભારા, ગાયોના ચારવાવાલા.

મુખી દે છેડલો મારો, ઉતાવળ છે ઘણી મુજને,
 ચતુરભુજ રૂપ ધરનારા, ગાયોના ચારવા વાલા.
 મારગ છે સાંકડો માટે, કહું છું કે ધીમેથી જા,
 મનોરથ પુર્ણ કરનારા, ગાયોના ચારવા વાળા.
 મધુર મહિની ભરી મટુકી, જતીતી વેચવા વૃજમાં,
 મારી સીદ કાંકરી મુજને, ગાયોના ચારવા વાલા.
 ઠગારા જા હવે અહિંથી, દીઠી શું એકલી મુજને,
 મારી સાથે ખીજ છે બે, ગાયોના ચારવા વાળા.
 ભુલાવી દૈસ હું તારી, જનમની ખોડ સૌ હમણાં,
 જસોદા માતાને કહીને, ગાયોના ચારવા વાલા.
 લાડકડાને વધુ કહેવું, મુનાસબ છે નહિં અમને,
 હું તો છું પારકી દારા, ગાયોના ચારવા વાલા.
 પ્રભુ પ્રીતે કહું છું કે, જીલમ તારો હવે બસકર,
 દૃઢ્યમાં વાસ કરનારા, ગાયોના ચારવા વાલા.
 ફરી કેઠવાર આવીને, ઓંચીતા આપજો દર્શન,
 ભાગદ્વીયાના પ્રભુ પ્યારા, ગાયોના ચારવા વાલા.

દિકરો કે દુશ્મન.

યાને

અક્કલમંદનો અખાડો કવાલી ૩૧.

અનાડી કુર અપલખણો, કુપુત્ર જાણવો તેને,
 ઉથાપે આપના વચનો, કુપુત્ર જાણવો તેને,
 ન વાંચે શાસ્ત્ર કે પોથી, સુરત દેખું સદા રોતી,
 અક્કલનો મંદ દુરભાગી, કુપુત્ર જાણવો તેને.
 નીશાળે જાય ત્યાં પણ શું, એસે છે કે એવણુ સીધા,
 મેતાજીની કરે નીંદા, કુપુત્ર જાણવો તેને.
 ગલીકુચી અગર જ્યાં ત્યાં, ભુંડે હાલે રહ્યો રખડો,
 એવો કોઈ હોય જે પાપી, કુપુત્ર જાણવો તેને.
 પ્રભાતે ઉઠીને વહેડો, સ્મરણ કરતો નથી પ્રભુનું,
 મોહું પણ હોય ગંધાડું, કુપુત્ર જાણવો તેને.
 ઘણાં મેલાં કરે કપડાં, રમીને ધુળમાં પોતે,
 ન જાણે રાત કે દહાડો, કુપુત્ર જાણવો તેને.
 હમેશાં કુતરા જેવો, જેને તેને એઠો કરડો,
 ન જાણે દોસ્ત કે પ્રાધર, કુપુત્ર જાણવો તેને.
 ચોળી નહાવા વિગેરેની, લીધેલી છે જેણે બાધા,
 દાતણ કરતો નથી ચોખ્ખું, કુપુત્ર જાણવો તેને,

ખીભત્સ બોલવું એતો, જેનો ખોરાક છે સાદો,
મહા પાપી એવો બાલક, કુપુત્ર જાણવો તેને.
ભાગદ્વીયા એકલા તો શું, જાણતું વર્ગ પણ કહેશે,
પેઠી એકવીશને બોળે, કુપુત્ર જાણવો તેને.

ચમકતી ચાંદની.

યાને

ખદામી રંગનો પુરખો. કવાલી ૩૨.

અરે વિકટોરીયાવાલા, ગાડી ફોરન જવા દેની,
ઉતાવળ છે ઘણી મુજને, ગાડી ફોરન જવા દેની.
અત્યારે વેશ પલટાવી, જવું છે શેઠની પાછલ,
આંખો મીચી ભલા માણસ, ગાડી ફોરન જવા દેની.
કુકરમી નીચ લોકોના, પડે છે કાન પર શબ્દો,
અકેકો બોલ પહેંચાની, ગાડી ફોરન જવા દેની.
સીધા ગીરગામપર થઈને, ચોપાટીની ખબર લઈશું,
પછી પીલહાઉસની ભીતર, ગાડી ફોરન જવા દેની.
મુંબઈના શેઠીયા લોકો, નીરખવા છે થીએટરમાં,
નાટકનો ટાઈમ છે માટે, ગાડી ફોરન જવા દેની.

રૂપેયા પાંચસે દશની, ગુંજમાં છે નવી નોટો,
એને સુધ પણ નથી તેની, ગાડી ફેરન જવા દેની.
ખોરાકી મુખ્ય મુખઈની, ચહા કાફી અને પટ્ટી,
ચુકાવી ખીલ હોટલનું, ગાડી ફેરન જવા દેની.
કાંદાવાડી તરફ હમણાં, જવાનું કામ પણ શું છે,
જીવે છે લોક સૌ ચરચા, ગાડી ફેરન જવા દેની.
કહે જયરામ યુક્તીથી, ઘણી તાબે કરી લીધો,
વીસામો લઈ સુખે યેની ગાડી ફેરન જવા દેની.

કળેડાની કમખખતી.

યાને

સાત વર્ષયા મુલગા આણી પંદરા વર્ષાચી ખાયકો.

કવાલી ૩૩.

દેખી દેખી બળ્યા કરવું, રંડાપો શું એથી ખોટો,
સડક પર ચાલતાં ડરવું, રંડાપો શું એથી ખોટો.
પીતાશ્રીએ કીધું સગપણ, નાનકડા બાળની સાથે,
મને સ્વામી મળ્યો છોટો, રંડાપો શું એથી ખોટો.

આવી છું જ્યારથી પરણી, ચડે છે ક્યાં રૂધીર માફ,
 જીવાનીમાં વળ્યો ગોટો, રંડાપો શું એથી જોટો.
 વાળુ કીધા વિના એમજ, પડી રહે છે પથારીમાં,
 પાછું ફરી નથી જોતો, રંડાપો શું એથી જોટો.
 અલી દેખાડને દક્ષતર, મુકયું છે ક્યાં મારી બાએ,
 લગાડું કે ત્રીજો સોટો, રંડાપો શું એથી જોટો.
 બાવાનું દે પ્રથમ નહિં તો, બોલાવું છું મારી બાને,
 પાછળ આવે રાતો રાતો, રંડાપો શું એથી જોટો.
 દિવસ આખો અને રાત્રી, કડું છું શોચ હું દિલમાં,
 વારે ઘડીએ પગે પડવું, રંડાપો શું એથી જોટો.
 હતો વચમાં સખસ તે પણ, ગયો પહોંચી સોનાપુરમાં
 હશે અપરાધ કંઈ મોટો રંડાપો શું એથી જોટો.
 મનુષ્ય દેહમાં આવી, બની ગાફીલ લુખ્યા તરસ્યા,
 ઠાલે હાથે જવું પાછા, રંડાપો શું એથી જોટો.
 કહે જયરામ હે બેની, તમારી જ્ઞાતિની અંદર,
 તરૂણ વરનો હશે ત્રોટો, રંડાપો શું એથી જોટો.

જમાનાનું જ્યોતિષચક્ર.

યાને

પુત્રીયો વેચનાર માખાપોની દુર્દશા. કવાલી ૩૪.

જગત કદયાણુને માટે, લખી રાખો ભીંતે બાપા,
હું તો બાણું હીમાલયથી, આવેલા છે મારા કાકા.
મને ઇચ્છા નથી મુદલ, ઘરેણું પહેરવાની પણ,
શા માટે વૃદ્ધને પરણું, લખી રાખો ભીંતે બાપા.
ન માણું રેસમી સાડી, ન જોઈએ ક્રાંક ફેશનનાં,
ન પહેડું વાલની વીંટી, લખી રાખો ભીંતે બાપા.
મોતીના સાજ સૌ એના, જલાવી દૈસ ચુલામાં,
પુરવના છું અમો પાપી, લખી રાખો ભીંતે બાપા.
રાંડીરાંડો તણા અચ્ચાં, કેવી રીતે વરે પરણે,
કલીજુગના જમાનામાં, લખી રાખો ભીંતે બાપા.
દીકરીઓને પજવવામાં, મળ કેવી રહેલી છે,
ઝીણી નજરે જરા ભાળી, લખી રાખો ભીંતે બાપા.
તમારો દીકરો તમને, સુકી વનમાં વહ્યો જશે,
વિયોગી થઈશ હું બાની, લખી રાખો ભીંતે બાપા.
દાણાની કેઠીયો સરવે, દિવસ ચાલીસની અંદર,
જવાની કંઈ જગોએ તે, લખી રાખો ભીંતે બાપા.

- નીકળશે સાપ ઘરમાંથી, અને વીંછી કાખરચીત્રા,
કરડશે ઉંદરો કપડાં, લખી રાખો ભીંતે બાપા.
ખીજી પ્રજા વાત એ છે કે, ગાયો ઘરની છતાં તમને,
દુઝાણાની થશે તંગી, લખી રાખો ભીંતે બાપા.
રહ્યા પાછળ હવે ઢારો, તે પણ દુષ્કાળ પડવાથી,
વેચાશે પાણીના મુલ્યે, લખી રાખો ભીંતે બાપા.
વરસ છ માસની ભીતર, પતી જશે બધો વઈલવ,
ભાગલીયાના સકલ પેપર, લખી રાખો ભીંતે બાપા.

કચ્છી ભાયડો,

યાને

ઉસ્તાદી કુંચી-ઉરદુ કવાલી ૩૫.

મોહ જલમેં ફસોને બંધા, ફેકટ મરી કેતો વીને.
પરજો ભલો કરીએ ત આવંધ, દાદ ખુદ પંઢઝી ગીને.
પચતી ખબર સચ્ચી કહે, ધન જગતમે પહેચાનજી,
પિંઢઝી સ્થીતી દુઃખમેં હુવે, ઝીન વખતમે ધનસાનઝી.
સંસારઝયું ચીજું ઉતે, હલન્યુંન હિ પહિલે સમજ,
માલીકએ નાલે મથે, ઇતખાર તું પુરો રખજ.
ખ્યાસે ભુખેકે ડઇ ગીની, હથકારતું મુંઝા વલા,
માલીકએ ઘરવટ નકાં, મીજંધે સખત મુનઝા ખલા.
ધન સાઇઝમે હલધેં લટયા, ઝોંઝો ભલા કીંચતો લગે,

પોનતા પુઠા તડે, ધીરજ ધરે કીંચતો સગે.
મારે કુટે હીન વાસનાઓ, ત્યાગ કર જયરામ તું,
તોડે ડીંધલ દુખઝા હુંધાસે, થ્યા ફના ઇંચ જાણતું.

ભક્તઝા લક્ષણ. ૨

સચ્ચો ભગત ઉનકે સમજ, પુછિને મુકે પાણી પીયે,
પ્રાણી પદારથ માત્રકે, ડીસીને ઝુકો રાજી થીયે,
ડીંચરાત પ્યો સરિખો હલે, તુંહીં તુંહીં પ્રભુ મુંઝાવલા.
ઉનીકે સમજણા સંત બાકી, બધ મીખે જગઝી બલા,
અભીમાન પણ ઝેંકે નતો દુખડે, ઝરા તીલ માત્રકી.
ઉનીઝી સેવા કરીઝેત પિંઢઝો, ઉદય તુર્ત થીયેજ ડીં,
ઝેંઝી વૃત્તી પરમાર્થ ઝે, સુલ કાર્યમેંજ વીઠી ફરે.
પરકે પ્રથમ તારે પછે. પંઢપણ ઉની ભેરો તરે,
ધન ઉનીઝી માતકે, ઝેંઝે કુખે ઇં અવતર્યા,
શુરૂઝે ચરણ પરતાપસેં, જયરામઝા સંશય ટર્યા.

જગતનું જુઠાપણું.

યાને

મનુષ્યોની વૃત્તીઓમાં થયેલો ફેરફાર કવાલી. ૩૬

ચાલી રહી છે કેવી દુનીયાં, ન પુછો વાત અત્યારે
પ્રભુ સહુની લજ્જા રાખો, દિવાળીને બીજે દહાડે
ચણાના ઝાડ પરથી મેં, હકીકત સર્વ છે ભાળી

અંધારૂં એટલું છે કે, ન પુછો વાત અત્યારે
 સાળાને લાપસી લાડુ, ભાઈયોને ખીચડી ટાઢી
 વીવીધ ફેશનતાણી અમને, ન પુછો વાત અત્યારે
 રાખેલી રાંડને સાડી, અને જરીયાનનો કમખો
 સતીને કળ્લ છે એવું, ન પુછો વાત અત્યારે
 નીર્દય કંગાલનાં ઘરમાં, વસી રહી છે અખુટ લક્ષ્મિ
 દાતાશયે દયા ત્યાગી, ન પુછો વાત અત્યારે
 ઘણા ગરવીળ જજમાનો, પોતાના ગોરને મુઠી
 સેવે છે અન્ય ભુ દેવો, ન પુછો વાત અત્યારે
 હરામી ધુર્ત પાખંડી, જગતને ખાય છે ફેલી,
 દેખાડી ઢોંગ પોતાના, ન પુછો વાત અત્યારે
 વરસ આલીસનાં જુના, રૂપૈયા સાઠના નોકર
 રવડતા છે ભુંડે હાલે, ન પુછો વાત અત્યારે
 અમારા પાપનો છેડો, કે દહાડે આવસે તેની
 ભાગલીયાને હવે મુદ્દલ, ન પુછો વાત અત્યારે

મહાદેવજીનો મહીમાં

યાને

શંકરની વેદોક્ત સ્તુતીનો આનંદ-કવાલી ગોહર. ૩૭

શંકર સમર્થ દાતા, કરશે ભલું તમારું.

કરશે ભલું તમારું, કરશે ભલું તમારું. શંકર.

જલનો એકાદ લોટો, પ્રભુને તમે ચઢાવો,
 ગીરીજ પતી સમર્થ, કરશે ભલું તમારું. શંકર.
 અક્ષત સુપારી પબડી, ચંદન ઉઝાળી લાવો.
 વનકેશ્વર પ્રત્નપી, કરશે ભલું તમારું. શંકર.
 કષ્ટી મનુષ્યથી તો, મુઠ્ઠા ઘણાજ સારાં
 સેવા કરે પ્રભુની, કરશે ભલું તમારું. શંકર.
 લાયક સુગંધી વાલા, પુષ્પો ગુલાબી લાવો.
 ઉમીયા પતી અજન્મા, કરશે ભલું તમારું. શંકર.
 યામર જનો ખીચાર, મહીમાં એનો શું બાણ.
 ત્રણ લોકના પીતાજી, કરશે ભલું તમારું. શંકર.
 હર્શન કરેથી પાપો, બળી ભસ્મ થઈ જવાના
 આંખો મીચી ઉભારો, કરશે ભલું તમારું. શંકર.
 કાયાં તણે ભરુંસો, પલનો નથી અમોને.
 જમદગ્તને હઠાવી, કરશે ભલું તમારું. શંકર.
 સાધી સમય પોતાનો, નજરે જુવો નીહાળી
 ગવરી પતી અવશ્ય, કરશે ભલું તમારું. શંકર.
 શંભુ કૃપાથી રાવણ, જેવા અનેક દૈત્યો.
 પામ્યા પદાર્થ ચારે, કરશે ભલું તમારું. શંકર.
 ગુલબર આ કવાલી, નીત નેમથી ઉઠાવો.
 જલરામનો છળીલો, કરશે ભલું તમારું. શંકર.

બલીહારી પ્રભુની

યાને

આવળુના સરવરીયા-ઉરદુ કવાલી. ૩૮

પડતો નથી વરસાદ એનું, શું હશે કારણ કહો
 પરમાર્થનો છાંટે જગતમાંથી, તદ્દન ઉડી ગયો.
 બ્રાહ્મણો પ્રતિદિન ઉઠી, પરભાતમાં ભણતા નથી
 ક્ષત્રીયો સુધરી ગયા, ઘર ઘર વિષે નોખી મતી.
 વૈશ્યો થયા વાણીતરો, સુદ્રે ઘણા પુજાય છે
 ગુણીકા તણા ઘરમાં સદા, આનંદ મંગલ થાય છે.
 આશ્ચર્ય કારક છે જુલમ, હીંદુ સ્ત્રીયોનો આજકલ
 ફેસની બાબત વિષે, વાકેફ છે મુંબઈ સકલ.
 અપદુડેટ ફેશનની ઉપર, ફેશન સળગતી જાય છે
 સ્પ્રીટના દિવા પ્રભુ મંદિર, વિષે વપરાય છે.
 ફરનીયરો રાખ્યા વગર, અમને મુદ્દલ ચાલે નહિ
 મુછો તણા વટ જાયતો, મરવું બલું એથી સહી.
 નીંદા એતો જાણે ચણા કુમરા, જમાનાને વિષે
 લીતર સડેલા હોય તે, ઉપર ઘણા સુંદર દિસે.
 વાહવા કરેતો સમજવું કે, આ બડો ઉસ્તાદ છે
 એવો સખસ કોઇખી વખત, ગરદન તમારી કાપસે.
 વીશ્વાસ પર રહેવું તે પણ, આ સમયમાં ઘટતું નથી,
 માંના જણેલા ભાઈની, મધરાતની બગડે વૃત્તી.

આ જમાનો છે કઠણ, પુરવે નથી દિઠો અમે,
 પશિની ઘરમાં છતાં, પુરૂષો રહ્યા જ્યાં ત્યાં ભમે.
 હે પ્રભુ આ જગતમાં, જીવાડમાં અમને હવે,
 દસ વરસમાં વિધવા બનેલી, છોડીયો ઘરઘર રૂવે.
 જગતનું દુઃખ દેખીને, અંતર ઘણું અકળાય છે,
 જયરામદાસ પ્રભુતણાં, નીરલજ બની ગુણ ગાયછે.

મુંબઈના ઈમીટેશન બળદીયો.

યાને

મુદલમાં ખોટ. કવાલી ૩૯

દિઠી નગરી અજબ ત્યાંથી, પુઠે ફેશન પડેલી છે,
 ભુખે મરતા થયા તોપણ, પુઠે ફેશન પડેલી છે.
 ઉંદરડાને નથી ખાવા, ચોખ્ખાનો એકબી દાણો.
 બેહુદ ચાલુ જમાનામાં, પુઠે ફેશન પડેલી છે.
 ખુદલા કફના ખમીસોને, ફરીથી આપશું ધોવા,
 કાંજ કમતી ભરેલી છે, પુઠે ફેશન પડેલી છે.
 પાઘડીઓના મોબદલમાં, પસંદ કીધી અમે ટોપી,
 પવિત્ર આમડા વાળી, પુઠે ફેશન પડેલી છે.
 ફેમેલીના કદા માફક, અમારે વર્તવું જોઈએ,
 છકું ધોરણ ભણેલી છે, પુઠે ફેશન પડેલી છે.
 અહાહા શું મોઢું તારું, મડયું છે લાપસી ખાવા,
 મુછો વાંકી વળેલી છે, પુઠે ફેશન પડેલી છે.

ઉત્તર બાજુ બોલાવો તો, દિશા પશ્ચિમ ભણી દોડું,
એવો હુશીયાર છું માટે, પુઠે ફેશન પડેલી છે.
નજર બોલી જીવો મીત્રો, નવા પ્રગટેલ છે ચીત્રો,
અવલ આખર મટોડી છે, પુઠે ફેશન પડેલી છે.
મહા પુરૂષો તણા વચનો, અમારા કૈક મીત્રોને,
નથો ગમતા તેનું કારણ, પુઠે ફેશન પડેલી છે.
પરાયા મુલકના વ્યસનો, ગમે તેવા હશે દરટી,
કબુલ મંજુર અમોને છે, પુઠે ફેશન પડેલી છે.
દહાડે દહાડે જમાનામાં, સુધરતું જાય છે ખાતું,
નાના મોટા બધા જળુની, પુઠે ફેશન પડેલી છે.
ગયા બેસી અમો તળીયે, ઉગરવાનો નથો આરો,
કહે જયરામ દુનીયાની, પુઠે ફેશન પડેલી છે.

કૌતુકી કુહાડો.

યાને

વિકળ થયેના વટેમાર્ગીનો પરિતાપ-કવાલી. ૪૦

હવે બસકર જમાનાં તું, ઉખેડી મુળ નાખીશમાં;
કૃપા તારી થશે મહોટી, ઉખેડી મુળ નાખીશમાં.
અમારા ગુપ્ત શાસ્ત્રોનું, ઉડાવી તેજ તેં દીધું;
નવીન પ્લેટો ઝુકાવીને, ઉખેડી મુળ નાખીશમાં.
ગાયત્રી મંત્રની પણ તેં, ભયંકર દુર્દશા કીધી;
જમાડી અન્ન સુતકના, ઉખેડી મુળ નાખીશમાં.

૧૧ની વયમાં આંખો ઉપર, ગુજરતું છે મહા સંકટ,
 રાગાડી કાચનાં કટકા, ઉખેડી મુળ નાખીશમાં
 ઘોડી વિદ્યા હુતી તે પશુ, પમાડી નાશ તેં દીધી;
 મળામાં સુત્ર છે તેનું, ઉખેડી મુળ નાખીશમાં;
 હડીલોનાં વગર હુકમે, આગલ પગલું નથી ભરતાં;
 ખેવા સુખના સમુદરનું, ઉખેડી મુળ નાખીશમાં,
 પ્રતિદિન ઉઠીને પોતે, ધરે છે ધ્યાન શ્રી હરીનું;
 વિવેકી સંત પુરૂષોનું, ઉખેડી મુળ નાખીશમાં
 પથ્થર માટી અને સોનું, જેને સરીખું રહેલું છે;
 હિતેચ્છુ વર્ગનું પાપી, ઉખેડી મુળ નાખીશમાં.
 ચરાચર પ્રાણીયો ઉપર, દયા દ્રષ્ટિ રહેલી છે;
 ભુલે ચુકે એવા જનનું, ઉખેડી મુળ નાખીશમાં.
 અત્યારે સત્ય વસ્તુને, ઓળખનારા ગયા ઉંઘી
 પ્રભુને અંશ નીવડેતો, ઉખેડી મુળ નાખીશમાં.
 જગતમાં છાસ ટીપાની, ગરીબોને નથી સગવડ;
 વધારી દુધનો ચારજ, ઉખેડી મુળ નાખીશમાં.
 પ્રતાપી આ વિભુતીને, ધારણ કરનાર ભકતોનું,
 કહે જયરામ કેઈ કાળે, ઉખેડી મુળ નાખીશમાં.

નિમકહલાલ નોકર.

યાને

ના ગુમાસ્તાની બાબતમાં શેઠે મચાવેલી ધાંધલ.

કવાલી ૪૧

તેડી લાવો ગમે ત્યાંથી, મહેતાજી ક્યાં ગયો મારો;
 મોડી રાતે કરી કજીયો, મહેતાજી ક્યાં ગયો મારો.
 મમાદી આજસુ ગંદા, નથી ગમતા નવા નોકર;
 ઠડપથી સાદ્ય કરનારો, મહેતાજી ક્યાં ગયો મારો.
 શની અથવા રવીવારે, જવાનું થાય નાટકમાં;
 નિભાવી કામ લેનારો, મહેતાજી ક્યાં ગયો મારો.
 અમારા શેઠ આવે છે, રહો બાજુ કહી તુર્તજ,
 આવીને હાથ ધરનારો, મહેતાજી ક્યાં ગયો મારો.
 આગળ ચમચી પડેલી છે, કલમ કાને ચડેલી છે;
 સફાઈથી નોંધ લખનારો, મહેતાજી ક્યાં ગયો મારો.
 મીઠું જોલી ઘરાકોને, પતાવી માલ દે જમણું,
 કરજમાંથી છોડવનારો, મહેતાજી ક્યાં ગયો મારો.
 દેશાવરના એજ'ટોને, મોકલવા ઓર્ડરો તેની;
 સંપુર્ણ માહિતીવાળો, મહેતાજી ક્યાં ગયો મારો.
 શેઠાણીને વખતપર જો, પડે ઘરમાં કદી અડચણ;
 બનાવી પાક દેનારો, મહેતાજી ક્યાં ગયો મારો.
 નાનકડા બાળકો આવી, એકાએકી મ'ડે રડવા;

ખુશીની સાથ ફરનારો, મહેતાજી કયાં ગયો મારો.
 રૂપૈયા પાંચની વસ્તુ, લાવી આપે સવાત્રણમાં;
 નાળુક હુસીયાર વટવાલો, મહેતાજી કયાં ગયો મારો.
 મુખે મહેતા કહું ત્યાં તો, આવી ઉભો રહે પાસે;
 હુકમની રાહ જોનારો, મહેતાજી કયાં ગયો મારો.
 અત્યારે કોથળીમાંથી, રૂપૈયા પાંચ કાઢીને;
 નાખું છું ગાયને ચારો, મહેતાજી કયાં ગયો મારો.
 કહે જયરામ આ વખતે, ખીડું છું પોષ્ટમાં કાગળ;
 ખુમો અમથી નહિં પાડો, મહેતાજી કયાં ગયો મારો.

જમાનાનું વર્ષ ફલ.

યાને

કુદરતી પ્રયોગ. કવાલી. ૪૨

દેશી બંધુ જીવો કેવી જીલમની વાત છે મોટી;
 પુટે છે કાન સાંભળતાં, જીલમની વાત છે મોટી
 માતા પૃથિવ જમાનામાં, છીએ સુખીયા અગર દુખીયા;
 કશું નજરે નથી જોતી, જીલમની વાત છે મોટી.
 કઠણ કલીકાલની અંદર, ઓચીંતું શું થશે તેની
 ખબર પડતી નથી ચારો, જીલમની વાત છે મોટી.
 ઘણા દુણી સકલ મોંઘા, બટેટા પણ નથી સોંઘા;
 સગગતું જાય છે સુરણ, જીલમની વાત છે મોટી.

નાહ્યા ધોયા વગર એમજ, પથારીને પથારીમાં;
 કરડતા છું અમો કકડા, જીલમની વાત છે મોટી.
 પ્રભુ પરસન થશે ક્યારે, કુટીલતા છુટશે ત્યારે;
 વારે ઘડીએ થવું જોટી, જીલમની વાત છે મોટી.
 તમારા લક્ષણો દેખી, ઉઠે છે આગ અંતરમાં;
 ખવાતી છે નહિ રોટી, જીલમની વાત છે મોટી.
 પુરાતન દેવના ફેટા, અને શાસ્ત્રો તણા પાના;
 લાવ્યા કયાંથી જીવો ગોતી, જીલમની વાત છે મોટી.
 કહે જયરામ-હે સંતો, મીઠાઈયોની દુકાનોમાં;
 પગે કચરાય છે પોથી, જીલમની વાત છે મોટી.

ધી ગોમ્મે બચુટીફુલ.

અમેરીકન

ફેટોગ્રાફ કંપની લીમીટેડ. ક્વાર્ટી ૪૩

મારા વહાલા ફેટોગ્રાફર, છખી સુંદર બનાવી દે;
 રૂપૈયા જે વધુ લઈને, છખી સુંદર બનાવી દે.
 નહીં નહાની નહીં મોટી, નહીં સાચી નહીં જોટી;
 તસુ બાવીસની બેશક, છખી સુંદર બનાવી દે.
 અધુરા મર્દ પણ મારા, કુદરતી રૂપને દેખી;
 મેજે ગાંડા બને તેવી, છખી સુંદર બનાવી દે.
 રૂપાળા રંગ જે રંગી, વિલાતી ઝાડના કુંડા;

ઉપર વેલો વીંટાળીને, છબી સુંદર બનાવી દે.
 હંમેશાં માટીડો મારો, મને પુછી પીયે પાણી;
 ચલકતા ચંદ્રના જેવી, છબી સુંદર બનાવીદે.
 કુંસુખી રંગની ચોળી, અજબ દીપી રહેલી છે;
 અમેરીકન કેમેરાથી, છબી સુંદર બનાવી દે.
 ચંપક વરણી છબીલીનો, ટાંગેલો છે પછે ફાટો;
 સેમ્પલ નજરે નીહાળીને, છબી સુંદર બનાવીદે.
 અમોને ખેસવા કાજે, ઇજીયેરો અલ્યા છે ક્યાં,
 દેખી દીલડું ઠરે એવી, છબી સુંદર બનાવી દે.
 જો કે આ રૂમની અંદર, નામીચી ખારીયો પછુ છે;
 ખોલી સરવે મીનીટ ખેમાં, છબી સુંદર બનાવી દે.
 સાધારણ કપટ વેડીને, એકંદર વૃત્તીયો રાકી;
 ખુટીપુલ રોશનીવાલી, છબી સુંદર બનાવી દે.
 કહે જયરામ ઓ મિષ્ટર, ભલું કરસે પ્રભુ તારું;
 કૃપાલુ કૃષ્ણની મુજને, છબી સુંદર બનાવી દે.

જંગી સયતાન.

યાને

મોટરગાડી વિષે કવાલી. ૪૪

ન બાણું કઈ જગોએથી, મોટરકારો પ્રગટ થઈ છે,
 નાણા નજરે પડ્યા તેથી, મોટરકારો પ્રગટ થઈ છે.

વાંકી ચુકી જોડા જોડે, સડક પરથી રહી દોડે.
 રૂધીરનું પાન કરનારી, મોટરકારો પ્રગટ થઈ છે.
 કબુતર શ્વાન મરઘાની, જણાતી છે પકી દુશ્મન.
 બકાસુર દૈત્યના જેવી, મોટરકારો પ્રગટ થઈ છે,
 છેટેથી દોડતી આવે, લોકાના જીવ ગભરાવે,
 અપંગોને દુઃખી કરવા, મોટરકારો પ્રગટ થઈ છે.
 નીશા આખી ભટકવામાં, એવી તો લહેર આવે છે,
 ઉદય પુન્યો થયા ત્યારે, મોટરકારો પ્રગટ થઈ છે,
 અભાણ્યા ડ્રાઈવરો ધશ્કી, ફોરન ગાડી ચલાવે છે,
 માથે ઓઢી છેવટ રડવા, મોટરકારો પ્રગટ થઈ છે.
 મોટર શું ચીજ છે તેની, ખખર કોને હતી આગળ,
 થોડા વર્ષો થયાં આજે, મોટરકારો પ્રગટ થઈ છે.
 જરા ચુકી નજર ખસ કે, ભુકે ભુકા ઉડાવે છે,
 ગધેડાની સગી માતા, મોટરકારો પ્રગટ થઈ છે.
 ઝડપ ઓછી થવા માટે, ગરિબ જયરામ પણ અહિંયાં,
 વિકળ થઈને કહે છે કે, મોટરકારો પ્રગટ થઈ છે.

પતંગની પાયમાલી

યાને

ઉડતા પક્ષિઓપર ગુજરતું ધાતકીપણું. કવાલી ૪૫
 બીજાનું તો ગયું ઉઘી, પોતાનું તો ભલું ચાહો,
 પતંગ ઉઘે ઉડવનારા, પોતાનું તો ભલું ચાહો.

મકરસંક્રાંતના દિવસે, કીધી છે વાદળે વૃષ્ટિ,
 પ્રભુપ્રીતે પીએ પાવે, પોતાનું તો ભલું ચાહો
 હઠીલા કૈક બેભાનો, ખુવે છે પ્રાણ પોતાના,
 ઉભા રહીને અગાસીમાં, પોતાનું તો ભલું ચાહો.
 અમુલ્ય જીવગાનીનો, વખત એજે વહ્યો જશે,
 વિગતે વાંચી અરે લોકો, પોતાનું તો ભલું ચાહો.
 ચલકતા તીવ્ર ધાગાથી, બીચારા રંક પક્ષિના,
 જીલમથી જીવ લેનારા, પોતાનું તો ભલું ચાહો.
 પીવાડી કાચના પાણી, બનાવે છે રહ્યા માંજે,
 ગુમાવી દોંકડા ઘરના, પોતાનું તો ભલું ચાહો.
 અરે આ ખેલનું છેવટ, કેવું પરીણામ આવે છે,
 બીના વાંચી પ્રભુ મારા, પોતાનું તો ભલું ચાહો.
 મનુષ્ય દેહનું વાપર, કેવી રીતે થવું જોઈએ,
 મગજમાં વાત લાવીને, પોતાનું તો ભલું ચાહો,
 દયાના પાત્રમાં પ્રભુએ, ભરેલી છે સકળ વસ્તુ,
 કૃપાલુના ગુન્હેગારો, પોતાનું તો ભલું ચાહો.
 મોટર અથવા ખટારાના, સખત પૈડા તજે આવી,
 અચાનક જીવ દેનારા, પોતાનું તો ભલું ચાહો.
 પતંગો ઝાલવા માટે, ચડો છો છાપરા ઉપર,
 બે ત્રણ પૈના અરે લોભી, પોતાનું તો ભલું ચાહો.
 કહે જયરામ હર વખતે, સુકોમલ અંગને બાળી,
 ખરેખર ભસ્મ કરનારા, પોતાનું તો ભલું ચાહો.

એવકુશીના બદલો

યાને

વગર હીંમતના પુરૂષોની મોકાણ. કન્વાલી. ૪૬

વેઠાતું છે નહીં સંકટ, પ્રભુ વારે ચઢે મારી,
 બોલે માથે ઉપાડીને, ફરેછું રાતને દહાડી.
 ચાલું છું સત્યમાં તોપણ, દશા વાંકીજની વાંકી,
 કુકર્મોના જથ્થા બાળી, પ્રભુ વારે ચઢે મારી.
 મારી વયના ઘણા દોસ્તો, પ્રેરે છે શેઠીયા થઈને,
 મને ચીંતા બહુ ભારી, પ્રભુ વારે ચઢે મારી.
 કૃપાસીંધુ દયા લાવી, એવો કોઈ માર્ગ બતાવે,
 રાખું ઘરની ઘોડાગાડી, પ્રભુ વારે ચઢે મારી.
 પુનાની રેસમાં પણ મેં, ગુમાવી છે ઘણી નોટો,
 સદ્દામાં સો ગયો હારી, પ્રભુ વારે ચઢે મારી.
 સાડા ત્રણસો રૂપૈયાના, લીધા છે કોલસા તેમાં,
 અઢીસોની થશે ખવારી, પ્રભુ વારે ચઢે મારી.
 સીલકની કોથળીમાં પણ, બસો કમ બે રહ્યા બાકી,
 બાપલ્લીયા વોયરે માડી, પ્રભુ વારે ચઢે મારી.
 ભડું કરતો ભડું થાશે, ડુંગર દુખના ટળી જશે,
 પકન કરીને પછી કહેજે, પ્રભુ વારે ચઢે મારી.
 કવિ જયરામની કવિતા, મટાડી કલ્પેશને આપે,
 બતાવે મોક્ષની બારી, પ્રભુ વારે ચઢે મારી.

તેજસ્વીયોની તપાસ,

યાને

ઉત્તમ વસ્તુની યાદગીરી કવાલી ૪૭

પ્રભુનો માર્ગ ખતલાવે, એવો કોઈ છે જમાનામાં,
 દીગંબર સંત કે સાધુ, એવો કોઈ છે જમાનામાં.
 બીચારી આર્ય ભુમીનું, સુકાતું જાય છે ડાચું,
 કારણ દુઃખનું ખરું કહી દે, એવો કોઈ છે જમાનામાં.
 અમુદ્ય વ્રક્ષના બીજો, ચવાતાં જાય છે ફેકડ,
 તેને રોપી કરે તાબ, એવો કોઈ છે જમાનામાં
 ચોતાનું પેટ ભરવાના, કરે છે સર્વ કોઈ ઉદમ,
 ભુજાવે પારકી પીડા, એવો કોઈ છે જમાનામાં,
 ઘણા લોકો બની ફકકડ, ફરે છે ડોળ ઘાલીને.
 પરાયા પ્રાણનો દાતા; એવો કોઈ છે જમાનામાં.
 પુરી શ્રીખંડ વડા દહીંનાં ખાનારા છે ઘણા દોસ્તો,
 ખીસું ખાલી કરે હરદમ, એવો કોઈ છે જમાનામાં.
 જરીની પાઘડીવાલા, વસે છે કૈક મુ'બઈમાં,
 ચલાવે હંસનો ચીલો, એવો કોઈ છે જમાનામાં.
 લગનના માંડવા હેઠળ, ગુણીકાના મોખદલામાં,
 નચાવે ભીલુકો રૂડા, એવો કોઈ છે જમાનામાં.
 કવિ જયરામનો હેતુ, પરીપુરણ થવા માટે,
 થોડો આશ્રય કરી આપે, એવો કોઈ છે જમાનામાં.

અખંડ સમાધાન.

યાને

ચીત શુદ્ધીનું મુખ્ય સ્વરૂપ. કવાલી ૪૮

અમો અહાતા નથી દુઃખને, મેળે દુઃખ હોડતું આવે,
 વીચાણી છે કોની માતા, રોકી ક્ષણ વાર બતલાવે.
 જેઠાણીથી કરી કળયો, કુવામાં કુઢકો મારે,
 સમુદ્ર વિઘ્નો તણો લઈને, મેળે દુઃખ હોડતું આવે.
 અભાગી છીટનો તાકો, મારગમાં વેચવા બેશે,
 સીપઈના વેશમાં તુરતજ, મેળે દુઃખ હોડતું આવે.
 ઉપાડી વ્યાજના પૈસા, હેટાજી દેશમાં ચાલ્યા.
 કંઠે જાવે કહી પાછલ, મેળે દુઃખ હોડતું આવે.
 રમકડાં ખાંડના દેખી, ડુલાવે છે રહ્યો માથું,
 ગયા પુટી જરા બસકે, મેળે દુઃખ હોડતું આવે.
 અગાસીમાં ઉભેલીને, ઘડીભર મોજથી લાગે,
 વચે અદ્રસ્ય થઈ જાતાં, મેળે દુઃખ હોડતું આવે.
 કેળાનું રાયતું ચટણી, કેરીના આથણા લાવે,
 ખાટી દહિંની કરે દોસ્તી, મેળે દુઃખ હોડતું આવે.
 પોતાના માર્ગને મુકી, પરાયા પંથમાં પેસે,
 કહે જયરામ તેનાપર, મેળે દુઃખ હોડતું આવે.

ભવચક્રનો ભોમીયો.

યાને.

કદરદાનોની કસોટી કવાલી. ૪૯.

જેની ગાંઠે નથી પૈસો, જીવન તેનું વૃથા જાણો,
હાથે કરીને પડે હલકો, જીવન તેનું વૃથા જાણો.
દીવસ આખો બેસી બેસી, દોડોના ઓટલા ભાંગે,
સમીસાંજે રહે ઉઘી, જીવન તેનું વૃથા જાણો.
કરે નહિં કામ કે ધંધો, શરીરે પણ રહે ગંદો,
જેના કર છે બહુ ટુંકા, જીવન તેનું વૃથા જાણો.
મરદ જેવો મરદ થઈને, પોતાના પેટનું પુરું,
કરી શકતો નથી જગમાં, જીવન તેનું વૃથા જાણો.
પાસે ગંગા છતાં લોકો, કુવાનું નીર પીપીને,
પોતાની દેહ ત્યાગે છે, જીવન તેનું વૃથા જાણો.
વરસ દસબારની કન્યા, સોનું દેખી સવાલખીયા,
બુઢા વરને ગળે બાંધે, જીવન તેનું વૃથા જાણો.
દિવાળત્તી અગર ઝાડુ, પથારી સાફ કરવાનું,
દીબ્બેને શેઠ બતલાવે, જીવન તેનું વૃથા જાણો.
લાયક પત્ની કહે આવી, ભોજન તૈયાર છે ચાલો,
વેળાસર લક્ષનવ આપે, જીવન તેનું વૃથા જાણો.

કહે જયરામ જે માણસ, પોતાના ખાસ માલિકના,
મુકે છે પેટ પર પાણી, જીવન તેનું વૃથા જાણી,

ઇદમી અપ્સરા.

યાને

નખોદપાટલાનું નોખતખાનું. કવાલી પ૦.

એતો છે અપ્સરા ઇદમી, જીવે છે શું ઝીણી આંખે,
એમાંથી ફાળીયા તારા, સીંગલ પૈના નહિં પાકે.
નીસાસા નાખમાં ઉંડા, પ્રભુના ખેત્ર જે ભુંડા,
અહિં એકાંતમાં બેસી, જીવે છે શું ઝીણી આંખે,
થવાનું છે નહિં ખીજી, જશે વાંકી વળી ગરદન,
મહા દુઃખની મૃતીકાને, જીવે છે શું ઝીણી આંખે.
કાળી નાગણ છતાં ગોરું, બદન દેખાય છે તુજને.
ઘડી પલમાં જનારીને, જીવે છે શું ઝીણી આંખે.
આખી દુનીયા વીશે એણે, મચ્છાવ્યો છે બડો દંગો,
મુંબઇમાં છે એની બેઠક, જીવે છે શું ઝીણી આંખે.
એને દેખી ઘણા લોકો, ફસેલા છે જમાનામાં,
દીશા ચારે ગળી ગઇ છે, જીવે છે શું ઝીણી આંખે.
એની બે પાંખ છે પહોળી, ગમે ત્યાં જામ છે દોડી,
તજ દઇ સ્થાન પોતાનું, જીવે છે શું ઝીણી આંખે.

ત્રણે જુગમાં એવી એકે, કરમ ચંડાલણી નહોતી,
કલીજુગની એ છે કૃત્યા, જુવે છે શું ઝીણી આંખે.
પોતાનો ઇદમ અજમાવી, કીધા છે કૈકને પાગલ,
ખતાવી નામ દે તેનું, જુવે છે શું ઝીણી આંખે.
પઢાવી છે સકળ વિદ્યા, ગમે ત્યાં જા હવે ચાલ્યે,
ભાગદીયાને વીસરજેમાં, જુવે છે શું ઝીણી આંખે.

દુખીયારી ખુલખુલ.

યાને

વિવેકી વારાંગના. અંક ૫૨ મો.

દાસપરે દયા લાવોરે—એ રાગ.

વૈદ્ય શું જાણે બિચારોરે, અંતરની પીડા વૈદ્ય શું જાણે બિચારો.
ગફલતનું કારણ છે મહોટું, જગત માત્ર સર્વે છે ખોટું.
અધવચથી તુટી ગયો, રૂડા સથવારોરે.—અંતરની.
શું કરવું તે કંઈ નવ સુઝે, શરીર સાબડું થરથર ધુજે,
વિત્યું હશે જેનાપર, તેજ કહી શકનારોરે.—અંતરની.
જોખન મદમાં કંઈ ન જણાયું, છેવટ દુઃખ ઘડપણમાં આવ્યું.
ધીરજવાન મદ, તલ માત્ર નથી હઠનારોરે.—અંતરની.
ભાગ્યવાનના ભુત કમાવે, અભાગીયાના પૂત ઉડાવે,
સંકટ સમય પ્રભુનું નામ અખંડ ઉચ્ચારોરે.—અંતરની.

હિલ દરિયાવ સમું રાખીને, જૈઠ બચા આશન વાળીને
આસરો અગાધ છે, શ્રી કૃષ્ણ ચરણપર મારોરે—અંતર
ગંગન વિષે વાદળ ઘેરાયું, આતક જંગલમાં હરખાયું
સાચા પ્રેમ તણાં, દ્રષ્ટાંત નજરથી ભાળોરે.—અંતરની
જયરામ વિરહનો દર્દ અનાડી, વૈદ્ય તણી ચાલે નહી
ટાળી શકે પાંચમાં, વેદ તણો ભણનારોરે.—અંતરની

જાગતી જોત.

યાને

અંક પર મો

દુઃખ ભંજન સરળ માર્ગોપદેશ.

વારી જાવુરે સાંવરીયા તોપે વારણારે—એ રાગ.

કર્મના દોષ મટાડો, અલગ રહી સંસારમાંરે—ટેક
શ્રી હરીના ચરણે ચિત્ત રાખો, સુખ દુઃખ ટાઢ ઉબ્જતા સ
જયજય વિકુલ રાધે શ્યામ, અખંડ ઉચ્ચારનારે.—કર્મ
જોઈ તપાસી ધન વાંચરવું, ગૌઆદ્યાણની વારે ચઢવું,
પૈસા વિના ઉપાધી રૂપ, સકળ જમજતનારે.—કર્મના
પાપતણાં ચીન્હો પર હરવા, પ્રભાતમાં શ્રીકૃષ્ણ સમર
ખેંચી જશે નહીં તો, જમ કીંકર દરખારમાંરે.—કર્મ
અખંડ ઇશ્વરને ભજવામાં, આળસ એક ઘડી કરશોમ

જો જો રખે ફસાતા, પશ્ચિનીયોના પ્યારમાંરે.—કર્મના.
 આવ અલ્યા કંઈ ચીજ બતાવું, શબ્દ સુણી શીતળ થઈ જાવું.
 થાય છે કે નહિ વસ્તુ, પ્રાપ્ત જીવે પલવારમાંરે.—કર્મના.
 લાખ ગયા પણ લક્ષ ન દીધું. માનવ દેહ ધરી શું કીધું,
 હૃદયમાં લખી રાખજો, વચન વિકળ જયરામરે —
 કર્મના દોષ મટાડો, અલગ રહી સંસારમાંરે.

ગોરખ મચ્છંદર.

યાને

મંત્ર પુષ્પાંજલી પ્રયોગ. અંક ૫૩ મો

કવાલી ગાહર.

પ્રભુને તું લે પીછાની, આખર જવું નકી છે,
 દીન ચાર મુશાફિર, આખર જવું નકી છે.—ટેક.
 છે જવું સમસ્ત છોડી, જીવડા રહ્યો શું દોડી,
 વનમાં વગર પ્રયાસે, આખર જવું નકી છે. પ્રભુને.
 કોઈ જાય છે પચીસે, કોઈ ત્રીસકે બત્રીસે,
 ચાલીસને ચુકાવિ, આખર જવું નકી છે. પ્રભુને.
 પચાસી અગર નવાણું, જન્મ્યું તે તો જવાતું,
 દિલ ચાહ્ય તે કરી લે, આખર જવું નકી છે. પ્રભુને.

ઇંઝિયેર પલંગ મળના, પ્રુલિગુડ રૂના બિછોના,
 દિપક બધા બુઝાવિ, આખર જવું નકી છે. પ્રભુને.
 આશા ભરેલ આવ્યો, ત્રણ પોરમાં પતાવ્યો,
 શરીરે વિભુતિ ચોળી, આખર જવું નકી છે. પ્રભુને.
 અજમાશ કર દિવાના, પ્રાણો થશે રવાના,
 અંગારની સમીપે, આખર જવું નકી છે. પ્રભુને.
 નજરે પડ્યો કીનારો, હવે ઉંઘી રહો ન ચારો,
 જયરામ હરી ચરણમાં, આખર જવું નકી છે.
 પ્રભુને તું લે પીછાની, આખર જવું નકી છે.

અમદાવાદી મેવો.

યાને

ખુબ સુરતીનો ખજનો. અંક ૫૪ મો

ઉરદુ ગઝલ.

બેરી બનો માલીક બનો, નોકર બન્યા તો શું થયું;
 પૈસા કમાવિ લાવજો, એવું મને ગુરૂએ કહ્યું.—ટેક.
 માતા પીતા પૈસા વિનાના, પુત્રથી લજવાય છે.
 ચોરત મુકી નર જીવતો, પરણી બીજને જાય છે,
 સાસુ કહે મુજ પુત્રીનો વર, શું કમાવિ લાવિયો.
 બી બી સુનાતિ યું મુઝે, યહ મુર્ખ કહાંસે આવિયો,
 સાળિયો કહે છે બનેવિમાં, મીઠાની તાણ છે.

દમડી વિના દુઃખ છે બહુ, એ શાસ્ત્રનું પરમાણુ છે,
 ઇશ્વરનો માર્યો કદી કોઈ, જલમાં સપડાય છે.
 દમડી વીનાના નર પશુ, હડ હડ જગતમાં થાય છે,
 દૈવત બધું છે દ્રવ્યમાં, સમજાય છે એવું મને.
 વાંઠા પ્રભુનું લજન કર, ઝેરી રૂડી મળશે તને.
 બંગડી નથી સાડી નથી, ચોલી નથી તો શું કરું.
 વેચાણ કર માડું અલી, કહેનારનું જીવતર બળ્યું,
 જીવતર બળ્યું તે જીવનું, પૈસા નથી જો પાસમાં,
 મોઢોબત બધી પૈસા તણી, સગપણ રહ્યું છે સ્વાર્થમાં.
 પૈસા તણી ખુબી જગતની, રાહમાં કંઈ ઔર છે,
 પૈસા વિનાનો આદમી, જગમાં હરાયું ઢાર છે.
 માટે કસી કર્મર કહે, જયરામ ઈશ્વરને લજો.
 ધનવાનનિ આશા નકામી, છે સકલ તેને તજો.



અલૌકિક સેવા.

યાને

ઇશ્વરની મુખ્ય વિભુતી. અંક ૫૫ મો
 ખડીયો મારો ખાલી ના ચપડી કોઈએ ખાલી.—એ રાખ.
 જંગલમાં ચરનારી, શ્રી કૃષ્ણ ચંદ્રને પ્યારી,
 મારા વહાલા, ગાયો તીરથનું સ્થાન છે.—ટેક.

પુજન અર્ચન ગૌમાતાનું, પ્રેમ ધરીને કરીએ,
 બે પૈસા બે હોય પાસમાં, પ્રભુ ચરણમાં ધરીએ.-મારા.
 બે ત્રણ ગુંડી ઘાસ ખાઈને, દુધ ઘણેડું આપે,
 મન ગમતા વરસાદ પડે છે, ગાયોના પરતા પ.-...રા.
 અનુભવ માટે કૃષ્ણ પ્રભુએ, ધેનુ લક્ષ ચરાવે,
 ગૌ સેવાના પ્રતાપ બળથી, મોંને ખુબ ઉડાવી.-મારા.
 માખણુ ઘી ચોખ્ખું મળવાની, આશા તબે નકામી,
 ગમતું થાશે ગોવિંદજીનું, સાચી એજ નીશાની.-મારા,
 પવિત્ર ગોખર ગાય તણું લઈ, ભુમી સ્વચ્છ બનાવે,
 તે સ્થાનકમાં સકલ સીધીયો, રૂમ ઝુમકરતી આવે.-મારા.
 મુરલીધર ગોપાલ કૃષ્ણને, ગૌમાતા છે વહાલી,
 એક મુઠી અરપણુ કરશે તો, જમે થસે ત્યાં પાલી.-મારા.
 પચાસ નહીં તો એક ગાય પણ, તસ્દી લઈને પાળો,
 પ્રપંચને બાબુપર મુકી, મીઠી નજરે ભાળો.-મારા.
 સભા વિસર્જન કરી પ્રતાપી, કૃષ્ણ ગયા નિજ ધામે,
 સંકટ સરવે થયા ચાલતાં, પોત પોતાને કામે.-મારા,
 મોટર વેચી ગાય ખરીદો, ભણું તમારું થાશે,
 ભાગલીયાના ઇંટ સમીપે, નર નારી ગુણ ગાશે.-
 મારા વહાલા ગાયો, તિરથનું સ્થાન છે.



ડબલ સયતાન.

યાને

પરદેશની પીશાયણ. અંક ૫૬ મો

કવાલી રમઝાન.

રંડા રખડતી વાંઝણી, ધીકકાર છે ફેશન તને,
 ખગડી ગયા સૌ બાળકો, ધીકકાર છે ફેશન તને.-ટેક.
 દુઃખીયા થયા દર્દી થયા, જન કંઈક તો વટલી ગયા,
 બાકી બચેલા સર્વ કોઈ, સંતાપમાં સળગી રહ્યા.-રંડા.
 ફીટકાર છે ફિટકાર છે, ફેશન તને ફિટકાર છે,
 સુધરેલ ઘરના શેઠીયા, વેશ્યા વિના લાચાર છે.-રંડા.
 ભૈયા બુલાકે લા શેઠાનીકો, સવા દશ હો ગયે,
 અચ્છી ફીલમ હય આજકી, વહાંપર હમારા દોસ્ત હય.-રં
 ગાડી ચલી ઘોડા ચલા, દૌલત ચલી દશ, લાખકી,
 કહેના ખત્મ વોના ભયા, અચ્છી ફીલમ હય આજકી.-રં
 ફેશન તમેને પ્રથમ તો, ઉંચે ચઢાવિ આપશે,
 દશ બાર માસ ગયા પછી, કટકા કરી ત્રણ નાંખશે.-રંડ
 હીંદના મયદાનમાં, ફેશન ઘુસી છે જ્યારથી,
 સંકટ અને સંતાપની, સરીતા વહે છે ત્યારથી.-રંડા,
 સંસારમાં સદ્બોધના, સાચા ઘડા પુટી ગયા,
 કપટી કુકર્મી કાચબા, વન વન વિષે પ્રગટી રહ્યા.-રંડા.

ખસ કર હવે ઓ રાક્ષસી, ઉમ્મર બધી એળે ગઇ,
જયરામ આ સંસારમાં, પ્રાપ્તી કરી પણ ના થઇ, -રંગા.



મયુરે માશુક.

યાને

વિખરાયલું વાદળ. અંક ૫૭ મો.

કવાલી રમઝાન.

નીરખી રહ્યો છું ક્યારનો, મોહું કરી ઉચું અતિ.
જલથી ભરેલી વાદળી, અવનિપરે પડતી નથી.-ટેક.
તરસથી અકળાગ છે, પ્રાણો પરંતુ શું કરું,
જાણે જટાધારી મહા યોગી, બની તપ આદરું.-નિરખી.
કેઇ વાર તો ખપ નહીં છતાં, વ્યાકુળ બની વરણ્યા કરે,
ખોલાવીયે ત્યારે વહુ, નખરા કરી પાછા વળે.-નિરખી.
ભુલ્યો નથી ચુક્યો નથી, વિસર્યો નથી તુજ પ્યારને,
નાહક સતાવે છે રહી, સુખ રૂપ આ શયતાનને-નિરખી.
દશ કોશમાં દોડ્યા કરું, અથવા પડું સાગર મહીં,
કિશમત વિના પુરૂષાર્થનું, પૈડું કદી ચાલે નહીં-નિરખી.
વિનતી શ્રવણ કરતી નથી, દીલમાં દયા ધરતી નથી,
બળવાન ગ્રહ બેઠા વિના, લક્ષ્મિ કદી મળતી નથી-નિરખી.

પરવા નથી મુજને અલી, વહી જ પ્રભુ દેશે મને,
 છે કાલજી સંપૂર્ણ, સીતાના પતિ શ્રી રામને.-નિરખી.
 સંતોષ જેમાં છે નહિ, તે ક્ષણિક શુભ શું કામનું,
 જયરામ સ્મરણ કર્યા કરો, શ્રીકૃષ્ણ રાધે શ્યામનું.-નિરખી.



જંગબારી પોપટ,

ચાને

ઈન્ડીયન સુધારકોની મુલાકાત, અંક ૫૮ માં

કવાલી.

છકેલા દમ્પતી આર્યો, લગાડો આગ ફેશનને,
 સપાટા બંધ લઈ કાંડી, લગાડો આગ ફેશનને,-ટેક.
 નથી શોભા નિમાળામાં, નથી શોભા સુધારામાં,
 સાચી શોભા શીયળમાં છે, લગાડો આગ ફેશનને.-છકેલા.
 પતિ જેવા પતિ થઈને, સ્વદેશી શુદ્ધ ભાર્યા નો,
 વૃથા ભવ કાં બગાડો છો, લગાડો આગ ફેશનને.-છકેલા.
 યુવતિઓ સાથમાં લઈને, પધારો છો સીનેમામાં,
 ચઢાવી બુટને મોજાં, લગાડો આગ ફેશનને.-છકેલા.
 કોમળ વયની તજ બાળા, બન્યા છો મસ્ત મતવાલા,
 દારૂના ગ્લાસ ઠાંસીને, લગાડો આગ ફેશનને.-છકેલા.

વાંચી ન્યુસપેપરો જાતે, બનો છો અંધ શા માટે,
 ફીદા આંખો પરે થઈને, લગાડો આગ ફેશનને.-છકેલા.
 નશીબ અજમાવતાં ફરીયે, ગોવાની લોટરી ભરીયે,
 ઉકાળી ખુબ નંબરને, લગાડો આગ ફેશનને-છકેલા.
 સ્ત્રીયો ખીન ધાસ્ત રાખીને, લજાવિ આર્ય ભુમીને,
 પીયુ પત્ની મળી સાથે, લગાડો આગ ફેશનને-છકેલા.
 વનીતાથી સદા ડરવું, વનિતાને પગે પડવું.
 તેના કરતાં ભલું મરવું, લગાડો આગ ફેશનને-છકેલા.
 સનાતન ધર્મને છોડી, આગળ વધવું નથી સાફ,
 ઠહે જયરામ દુનીયાને, લગાડો આગ ફેશનને.-છકેલા.

માલીકની મહત્તા.

યાને

મનોહર મુદ્રાનું પ્રતિખીંબ. અંક ૫૯ મો

કવાલી.

સાચી મીલકત અમારી તો, શ્રી રાધેશ્યામ એકજ છે,
 જુડી દુનીયાં શું જાણે કે, શ્રી રાધેશ્યામ એકજ છે.
 ન અલગો તે અમારાથી, અમો અલગા ન રહું એથી,
 સાકરથી પણ અધીક મીઠો, શ્રી રાધેશ્યામ એકજ છે.

કાગળ પણ તું લેખણ પણ તું, લેખક પણ તું અમારો છે,
 સકલ શ્રદ્ધી તણા દાતા, શ્રી રાધેશ્યામ એકજ છે.
 માતા પણ તું પીતા પણ તું, બાતા પણ તું અમારો છે,
 કીડી કુંજર તણા ઘટમાં, શ્રી રાધેશ્યામ એકજ છે.
 પવન પણ તું તુહીં પાણી, અનલ પણ તું પ્રગટ રીતે,
 સ્વતંત્ર શેઠ સઘળાનો, શ્રી રાધેશ્યામ એકજ છે.
 માકણનું રૂપ ધારીને, નિશા અરધી વિષે આવી,
 ઉઠાડી સજ્જ કરનારો, શ્રી રાધેશ્યામ એકજ છે.
 વિશ્વંભર વિશ્વનો ખેડી, રહ્યો છે વિશ્વમાં ખેડી,
 રમાડે છે જમાડે છે, શ્રી રાધેશ્યામ એકજ છે.
 ખુદા ખાવિંદ રહીમ અકબર, વિરંચી વિશ્વનો વણકર,
 ઇલાહી જે કહો છો તે, શ્રી રાધેશ્યામ એકજ છે.
 નથી ન્યારો નથી ખ્યારો, નથી ખુરો નથી સારો,
 ચરાચરમાં રહેલો છે, શ્રી રાધેશ્યામ એકજ છે.
 વોહી માલીક વોહી નોકર, વોહી સચ્ચા વોહી લોકડ,
 કવિ જયરામની પ્રભુતા, શ્રી રાધેશ્યામ એકજ છે.

નઝરકા ખેલ,

યાને

ચાલુ જમાનાની ફેશન. અંક ૬૦ મે
 દોહરા.

વનિતા પહેરે પાઘડી, પુરુષો પહેરે ચીર,
 પછી વ્યથા કંઈપણ નથી, સાંભળ મારા વિર.

(અજ સાહેબ નતીજાં મીલ જયગા — એ રાગ.)

કોઈ પ્રીયા પઢાવો પ્રેમ થકી, સુખનું સાધન સચવાય નકી-ટેક
 પ્રથમ સ્કુલોમાં પાસ થવાની, પછી રાત્રીયે બહાર જવાની,
 ખેલ જોવાને ખાસ, તજ ઘર બાર પતિ.—કોઈ.
 આભુષણ અંગે ઓપાવે, ચાંદ હથેલીમાં બતલાવે,
 મંદિરનું લઈ નામ, રહે જ્યાં ત્યાં જમતી.—કોઈ.
 પરવશ થઈને પાછળ દોડે, મુવા મુવા કહી અંગ મરોડે,
 નિજપત્નીનું અપમાન, કરે દિન રાત અતી —કોઈ.
 પતિ બિચારો ઘરમાં આવે, માંદો છું કહીને ગભરાવે,
 બેસી પથારી માંચ, રડે અમથી અમથી.—કોઈ.
 વગર ધુંધટે વચમાં ચાલે, નીચ પુરૂષોના મુખ ભાળે,
 શ્વાન લઈ સંગાય, રસોડામાં જમતી.—કોઈ.
 કહાં પરથે માલુમ નહીં જાની, કમીયર કહીને થાય રવાની,
 મુકી લાજ તમામ, છતાં કહેવાય સતી.—કોઈ.
 વિજળીની માફક વહી આવે, ચાલાકી અપની બતલાવે,
 વખત જોઈને વાત, કરે ડરતી ડરતી,—કોઈ.
 નહીં તે વાત ઉપાડી લાવે, પાડોસીથી વૈર કરાવે,
 જયરામ કહે પ્રત્યક્ષ, પ્રભુની અજબ ગતી—કોઈ.

નખરાણી નવોઢા.

યાને

નાજીક શેઠાણી. અંક ૬૧ મો

કવાલી.

નવોઢા નાર નખરાણી, પતીની શું કરે સેવા,
તદન જીહું ભરડનારી, પતીની શું કરે સેવા.—ટેક.
ખડી રહીને અગાસીમાં, સુકાવે બાલ પોતાના,
અતિશય ઉંઘ લેનારી, પતીની શું કરે સેવા.—નવોઢા.
નહીં પુલ નહી પત્રી, જાપાનિસ હાથમાં છત્રી,
રૂમાલો છે જીવો કેવા, પતીની શું કરે સેવા.—નવોઢા.
પ્રથમ નહાના પછી મહોટા, કઢાવે ફેનસી ફેટા,
મુલાયમ પોલકાવાળી, પતીની શું કરે સેવા.—નવોઢા.
જોળનવંતી જરૂખામાં, બેઠી બેઠી કરે નખરા,
નહીં લેવા નહીં દેવા, પતીની શું કરે સેવા.—નવોઢા.
સંપૂરણ શહેરમાં જ્યારે, કઢંગી રીત થઈ ચાલુ,
ત્યારે પરગામની પુવડ, પતીની શું કરે સેવા.—નવોઢા.
સાસુ મુરખ વહુ ભોળી, સરીખા રંગની બેડી,
ન બાળે શેકીને પાપડ, પતીની શું કરે સેવા.—નવોઢા.
અંતર જેનું સદા કપટી, ન આપે સંતને ચપટી,
કહે જયરામ તે બેરી, પતીની શું કરે સેવા.—નવોઢા.



ઈંદ્ર કુમારી.

યાને

મેઘરાજ સંબંધી ઇશ્વર પ્રાર્થના. અંક ૬૨ મો

બેલા કુલે આધી રાત, નયના કુસુંળી રંગ હો ગદ્ય.-એ રાગ.

અર્જ સાંભળી પ્રભુ પ્રાણાધાર, વરસાવળે પ્યારા પાણી,
 પ્રજા પાડી રહી છે પુકાર, વરસાવળે પ્યારા પાણી.-ટેક.
 પાણી બસ પાણી બસ પાણી, દેશે દેશ પાણી,
 આર્ય ભુમી રૂપાળી દેખાય, વરસાવળે પ્યારા પાણી.-અર્જ.
 રોવરમાં કુવામાં નદિમાં, નદીમાં દરોબસ્ત પાણી,
 આખી દુનીયાનો એકજ સવાલ, વરસાવળે પ્યારા પાણી.-અર્જ.
 સર્વ જાતના અનાળે અનાળે, પાકે ભર્તખંડમાં,
 ઘાસ હોજે જંગલમાં અથાગ, વરસાવળે પ્યારા પાણી.-અર્જ.
 થાય ભાજી કારેલા, કંટોલા, દુધી, વાલપાપડી,
 પાંચ ફદીયાનું પામણુ વેચાય, વરસાવળે પ્યારા પાણી.-અર્જ.
 ખીલે પુષ્પો મનોહર મનોહર, રસીકોના બાગમાં,
 વનિતાઓની વેણી ગુંથાય, વરસાવળે પ્યારા પાણી.-અર્જ.
 ખુંટ ચોપન દશવારી દશવારી, વિલાતી જોટાના અત્યારે,
 શ્રેષ્ઠ માલના રૂપેયા છે બાર, વરસાવળે પ્યારા પાણી.-અર્જ.
 પાડ માનું તમારો તમારો, પ્રભુજી તમારો,
 દિયવાસાની રાતે જરૂર, વરસાવળે પ્યારા પાણી.-અર્જ.

જયરામેં વિનંતી વીનંતી, સ્વહસ્તે લખી છે,
 દીનબંધુ પ્રભુ દીના નાથ, વરસાવળે ખ્યારા પાણી.
 અર્જ સાંભળી પ્રભુ પ્રાણાધાર, વરસાવળે ખ્યારા પાણી,



કાઠીયાવાડી કબૂતર.

યાને

બે દરકાર સ્ત્રીયોનું લાડકાપણું અંક ૬૩ મે।

દીસો જાનસે શીઘ્ર હું આહે બેસો યા ન બેસો.-એ રાગ.
 પચદાશ બે ન હોતી, પરણ્યા તમે શું કરવા,
 ઘડપણુ વિષે છખીલી, પરણ્યા તમે શું કરવા.-ટેક.
 બે પુત્ર છે રૂપાળા, વહુ એક છે રૂપાળી,
 ત્યારે જીવાન ધૈરી, પરણ્યા તમે શું કરવા.-પચદાશ.
 ઘરની મજૂરી કરવા, જરીયે નથી હું આવી,
 કમ્મર પટો ચઢાવી, પરણ્યા તમે શું કરવા.-પચદાશ.
 જીઠા બતાવી બહાના, રૂપીઆ લઈસ છાના,
 મારા જેવી હઠીલી, પરણ્યા તમે શું કરવા.-પચદાશ.
 પંદર હજાર વાળી, મોટર મંગાવી આપો,
 ઇશ્કી બની અત્યારે, પરણ્યા તમે શું કરવા.-પચદાશ.
 મુજને વહાલી વાતો, પ્રીય ઉંઘ છે તમોને,
 ફેંટો પીરોઝી ખાંધી, પરણ્યા તમે શું કરવા.-પચદાશ.

જે વર્ષમાં તમારી, કાયા પડી જવાની,
તજી હઇ પ્રભુ સમરવા, પરણ્યા તમે શું કરવા.—પયદાશ,
જયરામ છે તમારો, જયરામના તમે છો,
જયરામને વીસારી, પરણ્યા તમે શું કરવા.
પયદાશ જો ન હોતી, પરણ્યા તમે શું કરવા.



આકાશવાણી.

યાને

ગેબી અવાજનું સીગ્નલ. અંક ૬૪ મો.

મયતો મારવાડરો બનીયો—એ રાગ.

જુઠા કર્મોના કરનાર, કોપસે જરૂર તને કીરતાર,
આખરૂ જસે જગતમાં સાર, પડશે જુતીનો ખડુ માર-ટેક.
ગરીબનું અંતર ઠકળાવી, કરસો કદી કમાણી,
ત્રીજે દીવસે તીલાંજલી હઇ, લક્ષ્મી થશે રવાની.—જુઠા.
હરશન કરવા જાય ખીચારી, વનીતાઓ કોઇ વાર,
મુખડું જોવા ખડા રહે છે, મુરખના સરહાર—જુઠા.
માઠી કરણીના ફળ તમને, તુર્તા તુરત જણાશે,
પાછળથી કોઇ નવા બુટની, જોડ ઉઠાવી જાસે.—જુઠા,
માન ઘટયું ડોસા ડોસીનું, કદી કાલમાં જ્યારે,
અનાજ કાપડ રસ વૈરી, થયા જગતમાં ત્યારે—જુઠા.

ઘણા ખરા મુંબઈના લોકો, પરમ પ્રીયાને ત્યાગી,
 વ્યસનોમાં ગુલતાન રહે છે, આખી રાત અભાગી.-જુઠા.
 ખટાવસું હોટલવાલાને, બૈરી પડી ચુલામાં,
 સુંદરી મહાભૂતી ધરાત યે, મગ ખાત્રી કરીન ગુલામાં-જુઠા.
 વનિતાને વસ થઈ રહેનારા, દુનીયામાં વખણાસે,
 સત્ય ધર્મથી જાણ્યું થયેલા, રજ્યું રાંડતું ખાસે.-જુઠા.
 ધીમાં ચરખી પયમાં પાણી, દેખી ઉપજે ત્રાસ,
 સીવાય બીજા ઘણું ત્રાસથી, થયો ધર્મનો નાસ.-જુઠા.
 નીચ કર્મનો ત્યાગ કરીને, સ્વધર્મ સરવે પાળો,
 યોગણીસો ચુમ્મોતેરની, ધન તેરસનો છે દહાડો.-જુઠા.
 રાધે શ્યામ પ્રભુનો સેવક, છે એનો રચનાર,
 જયરામ કહે શ્રી ગુરુપ્રતાપે, વાંચો સૌ નર નાર.
 જુઠા કર્મોના કરનાર, કોપસે જરૂર તને કીરતાર.

મતલબી દુનીયા.

યાને

માનસિક વૃત્તિયોનો વ્યાપાર. અંક ૬૫ મો.

ઉરદુ ગઝલ.

દુનીયાં બધી મતલબ તણી, મતલબ વીના કંઈ છે નહીં,
 મતલબ સચું કે બસ પછી, શું કામ છે તારું અહીં-ટેક.

યા શેઠજી કહીને પ્રથમ, તાંબુલ ખીડું આપશે,
પૈસા થયાં ખદલાસ કે, રંડી હકાલી કાઢશે—દુનીયા.

મતલબ ભરેલી મોજડી; માશુકને લાગે ગળી;
મતલબ વિના સંસારની, આંખો તદ્દન છે આંધળી.—દુનીયા.

વસુકી ગયેલી ગાયનું, રક્ષણ નથી કરતું જગત,
અશ્વત્થું પુજન કરે તેવા, હજારો છે ભગત—દુનીયા.

માલદાર કને ઘણાં લોકો, ભરે છે હાજરી,
મુફ્તીસને ખાતે લખી, દેતું નથી કોઈ ખાજરી.—દુનીયા.

ભરપુર છે પાકીટ પણ, તે ક્યાં સુધી બાણ્યું તમે,
જ્યાં સુધી મુંબાપુરી, નજરે નથી ઢીઢી અમે.—દુનીયા.

સસરો મુવો તેમાં વળી, નાખુશ જમઈ શીઠ થાય છે,
ઘરના મનુષ્યો સર્વ કોઈ, લાડુ જલેખી ખાય છે.—દુનીયા.

લોકો રડે છે સ્વાર્થને, કોઈ જીવને રેતું નથી,
ધર્મમાં વૃત્તી ફલાણુ શેઠની, સારી હતી.—દુનીયા.

છે શ્વાસ કાયમ ત્યાંસુધી, હું તું અને તે થાય છે,
જયરામ પ્રાણ ગયા પછી, અધવચ બધું રહી જાય છે.

દુનીયા બધી મતલબ તણી, મતલબ વીના કંઈ છે નહીં.



અગાંધ લોચના.

યાને

દુષ્ટ જમાનાની વરસી. અંક ૬૬મો.

મંચતો મારવાડરો બનીયો—એ રાગ.

ખોલ્યું વૃથા આપણું જાય, છેવટ કૃષ્ણ કરે તે થાય,
 સાધવી સ્ત્રી મનમાં મુંઝાય, ભુંડણ પેટ ભરીને ખાય.—ટેક.
 આજ કાલની ફેશનવાલા, નહીં કરશે તે થોડું,
 સાંજ પડી કે ચાલ્યું ફરવા, નરનારીનું જોડું.—ખોલ્યું.
 ઇશ્કી લોકો જાહેરમાં, પણ બીક જરી નવ રાખે,
 પ્યારી પ્યારી મુખે વદીને, હાથ ગળામાં નાંખે.—ખોલ્યું.
 આમ થયું ને તેમ થયું, ઇશ્વરની વાત કરો છો,
 હડ હડ થાવા પરનારીની, પાછળ કેમ ફરો છો.—ખોલ્યું.
 શેઠ કહે છે શેઠાણીને, અલી ઉતાવળ કરની,
 જા પીટયા હું નથી આવતી, જીવો રીત મુંબઈની.—ખોલ્યું.
 કલી કાલના કુસંત અપની, કીરતી ખુબ બઢાવે,
 મન ગમતા શણગાર સજી, મોટરની મોજ ઉડાવે.—ખોલ્યું.
 ચર્ચ સ્પર્સના પચાસ રૂપીઆ, હાથ સ્પર્સના એંસી,
 હોઠ સ્પર્શનું પુછ્યું ત્યારે, ગયા ગુરૂ જોસી.—ખોલ્યું.
 કલ્યાણ થશે પણ કયા જન્મમાં, વાંચી કોણ બતાવે,
 કાયા અરપણ કરો એટલે, ફરી જન્મ નહીં આવે.—ખોલ્યું.

પ્રભુ ચર્ણના ઉપાસકોને, લક્ષ્મીની શી પરવા.
 ખટન દબાવ્યું જરા તરાકે, પૈડું માંડે ફરવા.—બોલ્યું.
 ભરમ ગરમ નોકરની સાથે, ઝુલ્લું કરે શેઠાણી,
 ચાડી ચુગલી કરનારાપર, માલીકની મેરબાની.—બોલ્યું.
 વર્ણશંકરો માન ધામસે, પાંડીત સદા લીખારી,
 હુજમ ધોખીના મસ્તકમાં, રહેશે અજબ ખુમારી.—બોલ્યું.
 ઉંચ વર્ણના સ્વાન ડુકરો, એકાંતમાં જઈ છાના,
 દેહ પોતાની બ્રષ્ટ કરીને, રસ્તે થાય રવાના.—બોલ્યું.
 રબુ કરેલી બાબત સરવે, નજરે જુવો તપાસી,
 ગુન્હેગાર માણસના, જોખમદાર નથી અવીનાસી.—બોલ્યું.
 ઢગલા બંધ પડ્યા છે પાપો, કઈ રીતે ધોવાસે,
 જયરામ પ્રભુનું સ્ગરણુ કરો તો, બળી ભસ્મ થઈ જાશે.
 બોલ્યું વૃથા આપણું જાય, છેવટ કૃણુ કરે તે થાય.



સુબોધ સરીતા.

ધાને અંક ૬૭ મો
 હીંદની પડતી દશા થવાના મુખ્ય કારણો.
 કવાલી.

કૃપાસ્ત્રીંધુ મુકી તમને, જપું કોની કહો માળા.
 ઝુકાવિ શીસ ચરણોમાં, જપું કોની કહો માળા-ટેક.

ન જાણું મંત્ર કે મુદ્રા, ન જાણું શાસ્ત્ર કે સંયમ.
 ચઢાવી દ્વારને સાંકળ, જપું કોની કહો માળા-કૃપાસીધુ.
 દળાવી ધર્મને હોઠો, કલીયુગ કારમો પેઠો,
 અહલ ઇન્સાફ કરનારા, જપું કોની કહો માળા-કૃપાસીધુ.
 અત્યારે આર્ય ભુમીના, દીવસ ઉઠી ગયા દેખું,
 પીતાંબર વસ્ત્ર ધરનારા, જપું કોની કહો માળા-કૃપાસીધુ.
 આંખાના વૃક્ષમાં ખાવળ, ખાવળના વૃક્ષમાં આંખો,
 ખેતર ખગડી ગયું વહાલા, જપું કોની કહો માળા-કૃપાસીધુ.
 નથી કોઈ વાત સાંભળતું, નથી કોઈ દાદ પણ દેતું,
 કરો છો શું રહ્યા ચાળા, જપું કોની કહો માળા-કૃપાસીધુ.
 અઢારે વર્ણનું એકું, ઘણું મજબુત થઈ એકું,
 જગતના નાથ મતવાલા, જપું કોની કહો માળા-કૃપાસીધુ.
 ગુફા ગંભીરમાં પેસી, રહ્યો છું ક્યારનો ખેસી,
 કૃપાળુ ઇંટ છોગાળા, જપું કોની કહો માળા-કૃપાસીધુ.
 અવીવેકી અવીચારી, અકલહીણું ગમારોથી,
 પસુ પક્ષી ઘણા સારા, જપું કોની કહો માળા-કૃપાસીધુ.
 જ્યારે પુછી જીવો ત્યારે, ગયા છે શેઠજી બહારે,
 ઉપર લપકો અંદર ઠાલા, જપું કોની કહો માળા-કૃપાસીધુ.
 બે ત્રણ પૈસા થયા પાસે, રાંડો લઇને રહ્યાં નાસે,
 ઉઠે છે અગમાં જવાળા, જપું કોની કહો માળા-કૃપાસીધુ.
 વરણસંકર પ્રજા થાસે, સુકું ખડ કેસરી ખાસે,
 બંધાસે પાપના ભારા, જપું કોની કહો માળા-કૃપાસીધુ.

પ્રતીજ્ઞા લઈ જરા છાની, ઉઘાડો આંખ દુનીયાની,
 સુદર્શન ચક્ર ધરનારા, જપું કોની કહો માળા-કૃપાસીધુ.
 કહો જયરામ શું અમને, જગાડું છું પ્રભુ તમને,
 જશોદા નંદના લાલા, જપું કોની કહો માળા-કૃપાસીધુ.
 કપાસીધુ મુકી તમને, જપું કોની કહો માળા

કંટાખેલી કાકીલા.

યાને

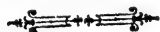
અંક ૬૮ મા

કીશમતની કવાયદ.

કવાલી.

અરે કીશમત અરે કીશમત, અન્નયળ ખેલ છે તારો,
 સતત પુરૂષાર્થ છે ચાલુ, બતાવી વાંક દે મારો.
 રમીક વરને જોવા ખાતર, આવી છું શહેર મુંબઈમાં.
 મને પ્રીય છે મોટરવાહો, અન્નયળ ખેલ છે તારો-અરે કીશમત.
 નઠાડું કે અગર સ્કાડું, જોખન વહી જાય છે મારું,
 આવે છે ખુબ કંટાળો, અન્નયળ ખેલ છે તારો-અરે કીશમત.
 ઇચ્છીત વરની ઉપાધીમાં, ગુલાબી ગાલનો પ્યારા,
 કલર થઈ જાય છે કાળો, અન્નયળ ખેલ છે તારો-અરે કીશમત.
 મહાતપ આહરી છેવટ, પરણવું શું ખુલા વરને,
 ફાની દુનિયાં વિષે ચોકકસ, અન્નયળ ખેલ છે તારો-અરે કીશમત.

કળી તાજી કુશુમની આ, સુકાતી જાય છે વીરા,
 ખખર લેતા નથી ચારો, અજાયબ ખેલ છે તારો-અરે કીશમત.
 જમાવી દે જમાવી દે, મીઠું દહીમાં મીઠાવો દે,
 ત્રીવીધ તન તાપ હરનારો, અજાયબ ખેલ છે તારો-અરે કીશમત.
 ખગીચાની તરફ જોતાં, આવે છે આંખમાં પાણી,
 ખજેછે જીવ લમરાળો, અજાયબ ખેલ છે તારો-અરે કીશમત.
 પતીવિણ પ્રેમદા સુની, પતીવિણ ગામ ઘર સુના,
 પતીવિણ વ્યર્થ જન્મારો, અજાયબ ખેલ છે તારો-અરે કીશમત.
 જગતના નાથ પરમેશ્વર, આપું છું થેંકસ હું તુજને,
 આખા બ્રહ્માંડની લીતર, અજાયબ ખેલ છે તારો-અરે કીશમત.
 તજી જયરામ દે ચીંતા, રૂડાવાના પ્રભુ કરશે,
 પરંતુ આ જમાનામાં અજાયબ ખેલ છે તારો,
 અરે કીશમત અરે કીશમત, અજાયબ ખેલ છે તારો.



આણીદાર અંકુશ.

યાને

સાખીત પ્રાણીઓનો ખચાવ અંક ૬૯ મો
 કવાલી ગોહર.

વનીતા વિલોકી વાંઠા, મરી જઈશમાં કમોતે,
 મુખડું મળતું લાળી, મરી જઈશમાં કમોતે.-ટેક
 તરૂણી તરફ તણખલા, વાંકા વળી જીવે છે,
 પાતક શરીર ચઢાવી, મરી જઈશમાં કમોતે-વનિતા.

સંચય કીધેલ તારા, ત્રણ લોકના તુકાની,
 ખાલી કરી ખજાના, મરી જઇશમાં કમોતે-વનિતા.
 મુરખ મટોડી ઠાચી, પલળી જશે પલકમાં,
 અવધી વિના અકાળે, મરી જઇશમાં કમોતે-વનિતા.
 બદ ફેલની ખીમારી, સાદી નહીં સમજતો,
 અભ્યાસના વખતમાં, મરી જઇશમાં કમોતે-વનિતા.
 તકદીરનો તમાસો, ઘેરી બચાં શું જાણે,
 નાહક બની વિદેશી, મરી જઇશમાં કમોતે-વનિતા.
 કુલદેવની કૃપાથી, કાયમ સુખી થવાસે,
 દુનીયા વિષે દગો છે, મરી જઇશમાં કમોતે-વનિતા.
 પ્રેમી બની પ્રભુના, ગુણમાં અરે અભાગી,
 જયરામનું વચન છે, મરી જઇશમાં કમોતે-વનિતા.
 વનિતા વિલોકી વાંઢા, મરી જઇશમાં કમોતે-વનિતા.



જંગી મુસાફર.

યાને

ઠોકરની સાંમે દાંત પીસનારં ઇશ્વરી યંત્ર
 કવાલી ગોહર.

કરયાદ શ્રી હરીને, રસ્તો વિકટ બહુ છે,
 ઇશ્વર કૃપા વિનાનો, રસ્તો વિકટ બહુ છે-ટેક.
 અલમસ્ત થોડલાની, ખેંચી લગામ રાખો,
 નહીં તો પછી અગાડી, રસ્તો વિકટ બહુ છે-કરયાદ

નખરાં કરી નકામાં, નકટા થયા હજારો,
 અંતર તપાસવાનો, રસ્તો વિકટ બહુ છે-કરયાદ
 પુત્રો કહે પિતાજી, પરણ્યા તમે શું કરવા,
 રમણી વીના રસીકનો, રસ્તો વિકટ બહુ છે-કરયાદ
 કુરબાન છે રૂપैया, શું ખેલ છે મળનો,
 જાણતાં નથી અપંગો, રસ્તો વિકટ બહુ છે-કરયાદ
 માંડયું જીગરખાનું, ચલ ફેંક બે રૂપैया,
 લટકી રહ્યા પછીનો, રસ્તો વિકટ બહુ છે-કરયાદ
 સાસુ તણાં જમાઈ, શું જાય છે પુલાઈ,
 સસરા તણી સુતાનો, રસ્તો વિકટ બહુ છે-કરયાદ
 દોસ્તી કરી દીવાના, પલમાં થશે રવાના,
 પ્રીય મીત્રના જીગરનો, રસ્તો વિકટ બહુ છે-કરયાદ
 દુખમાં દયા નીધીના, દર્શન વિના ન ચાલે,
 સુખમાં પ્રભુ સ્મરણનો, રસ્તો વિકટ બહુ છે-કરયાદ
 નીર્ભય થવા ચહો તો, જયરામનાં વચનની,
 નૌકા બનાવી રાખો, રસ્તો વિકટ બહુ છે.
 કરયાદ શ્રી હરીને, રસ્તો વિકટ બહુ છે.



નવિન સુધારાની ઉલટ તપાસ.

યાને

કલીકાલની કઠણાઈ. અંક ૭૧ મો
કવાલી.

સડેલી છે જેની કાયા, જગતમાં શું કરી શકસે,
ચારે સરીખા નથી પાયા, જગતમાં શું કરી શકસે-ટેક.
જમ્યા લાડુ જમ્યા ખરડી, જમ્યા દુધપાકને પુરી,
કશા ગ્રહની કદી પલટે, જગતમાં શું કરી શકસે-સડેલી.
પલટતી જાય છે પ્રજ્વી, પલટતાં જાય છે પાત્રો,
કહો ત્યારે કુશળ યોગી, જગતમાં શું કરી શકસે-સડેલી.
ચાલો કહેતાં ઉઠી ચાલો, જુઠું સાચું ન કંઈ ભાળે,
શુભામો ખાસ જૈરીના, જગતમાં શું કરી શકસે-સડેલી.
સમય છે સાવકી માનો, ચેતી ચાલો કહ્યું તો પણ,
જલાવી પાંખ દેનારા, જગતમાં શું કરી શકસે-સડેલી.
ગણોછો જેમને રૂડા, વધુ ભાગે હશે કુડા,
અધુરા જીવના માણસ, જગતમાં શું કરી શકસે-સડેલી.
ગયા તો શું રહ્યા તો શું, ફરી પાછા કમાવીશું,
અદેખા આળસુ વ્યસની, જગતમાં શું કરી શકસે-સડેલી.
સફા દીલ છે સદા જેતું, વચન સાચું પડે તેતું,
જુઠા બોલા મહા પાપી, જગતમાં શું કરી શકસે-સડેલી.

સુવર્ણ સામટું દીધું, સુકૃત્ય શું તેમાં કીધું,
 નથી હોમ્યા જેણે અનજલ, જગતમાં શું કરી શકસે-સડેલી.
 સ્ત્રીઓ શીખી બહુ લટકા, પતીવ્રતના થયા કટકા,
 ઉપજ મનમાનતી પુરૂષો, જગતમાં શું કરી શકસે-સડેલી.
 કલમ છે કાયદાની આ, નીહાળો સ્વચ્છ દર્પણમાં,
 પ્રગટ પ્રભુના ગુન્હેગારો, જગતમાં શું કરી શકસે-સડેલી.
 કહે જયરામ સુખદાતા, સમજ મનમાં અરે બ્રાતા.
 નથી દીલ જ્યાં સુધી નીર્ભય, જગતમાં શું કરી શકસે-સડેલી.
 સડેલી છે જેની કાયા, જગતમાં શું કરી શકસે.



એક જુવાન બાળા

યાને

તરેહવાર લોકોના દેવ દર્શન. અંક ૭૨ મો.

કવાલી ગોહર.

બગો પ્રભુજી બગો, બેઠ વાટ સૌ રહ્યા છે,
 કંચન જેવી કૃપાલુ, બેઠ વાટ સૌ રહ્યા છે—ટેક.
 ઇચ્છાનું સાર ઇશ્વર, વર્ણન કરી બ્રતાવું,
 સુંદર સ્વરૂપવાલા, બેઠ વાટ સૌ રહ્યા છે.—બગો.
 સેવક સુખી તમારા, મોટર વિષે ખીરાજી,
 દર્શન તાણી દયાલુ, બેઠ વાટ સૌ રહ્યા છે—બગો.

સરવે નથી સરીખા, મહીં છે ઘણા કુકર્મિ,
 મહીં છે શરમ વગરના, જોઈ વાટ સૌ રહ્યા છે—જાગો.
 નાજુક શેઠાણીયોના, ઉજવલ પતી સહુણા,
 હરીયા તરફ જવાની, જોઈ વાટ સૌ રહ્યા છે—જાગો.
 એક આંખથી પ્રભુની, એક આંખથી સ્ત્રીયોની,
 સન્મુખ વિદ્વોકનારા, જોઈ વાટ સૌ રહ્યા છે—જાગો.
 મોહુ જાલની નદીમાં, ગરદન સુધી ડુબેલા,
 પહેચાનવા પ્રભુને, જોઈ વાટ સૌ રહ્યા છે—જાગો.
 પ્રાપ્તી થવા પરાણે, માથું હલાવનારા,
 દીલને જરા દુભાવી, જોઈ વાટ સૌ રહ્યા છે—જાગો.
 તાજાં ત્રીકાલ જ્ઞાની, જય જય કરી પ્રભુના,
 પડદા ખસેડવાની, જોઈ વાટ સૌ રહ્યા છે—જાગો.
 ખગલા ભગત ખીચારા, મીંચી તમામ નેત્રો,
 તકલીફ લઈ ત્રીયાની, જોઈ વાટ સૌ રહ્યા છે—જાગો.
 દુઃખને દુરસ્ત માની, અંસાવતાર યોગી,
 નિર્ભય બની નવેસર, જોઈ વાટ સૌ રહ્યા છે—જાગો.
 વૃત્તી વિષેસ આગલ, દોડીસમાં દીવાની,
 જયરામની સમીપે, જોઈ વાટ સૌ રહ્યા છે,
 જાગો પ્રભુજી જાગો, જોઈ વાટ સૌ રહ્યા છે.



ગૌમાતાનો આશીરવાદ

યાને

ખેતીવાડીનું મુખ્ય સાધન. અંક ૭૩ મો.

મારા મનના માલીક મલીયારે—એ રાગ.

કોઈ લાલ પ્રભુના આવોરે, ગાયોના પ્રાણ બચાવો.
 લેખ અમારો જરૂર વાંચજો, મુંબઈ નગરીના વાસી,
 હાલત દુઃખની પરકાસી, કાયા સીદને કુમલાવોરે—ગાયોના
 બાલ બચાંને સર્વ દુઃખોથી, મુક્ત સદા કરનારી,
 ગૌમાતા છે સુખકારી, વાંચી સૌને સંભળાવોરે—ગાયોના.
 દહીં માખણ ઘી દુધ દેવાનું, કબુલ કર્યું છે જેણે,
 પાપી ન સતાવો તેને, કંઈના અંતરમાં લાવોરે—ગાયોના.
 સ્વતંત્ર ખેતી ત્યાગ કરી, પરતંત્ર થયા સૌ પ્રાણી,
 દેવે સુખ લીધું તાણી, માલીકને પત્ર પઠાવોરે—ગાયોના.
 જીવ બચાવો જીવ બચાવો, જીવ બચાવો લાઈ,
 ઇશ્વરનું મુખ છે ગાઈ, ગૌચરણે શીશ નમાવોરે—ગાયોના
 ગૌમાતાના પ્રતાપ બળથી, પુત્ર તર્જોને ધારે,
 પારણું તુરત બંધાસે, વહેતા રૂધીરે અટકાવોરે—ગાયોના
 તેત્રીસ કોઠી દેવ રહ્યા છે, વીપુલ અંગમાં વ્યાપી,
 ગંગા જમુનાને તાપી, નર્મદા કહી બોલાવોરે—ગાયોના.
 જયરામદાસની નમ્ર વિનંતી, ગોકુલનો નાથ સ્વીકારે,

દુનીયાના કષ્ટ નીવારે, પયની વૃષ્ટી વરસાવોરે—ગાયેના.
કેઈ લાલ પ્રભુના આવોરે, ગાયેના પ્રાણ બચાવો.



પરદેશી વસ્તુના પ્રચાર

યાને

ભીખ માગવાનો સહેલો ઉપાય. અંક ૭૪ મો.

કવાલી.

પ્યારા પરદેશની વસ્તુ, જીવો કેવી મળની છે,
ફેશન જીન્સની જમાનાની, જીવો કેવી મળની છે—ટેક.
વિદેશી ચીજનું સેવન, કરે છે બધું દુનિયાને,
અત્યારે હીંદની હાલત, જીવો કેવી મળની છે—પ્યારા.
કલીયુગ જ્યારથી બેઠો, દવામાં દારૂડો પેઠો,
સાબુ સનલાઇટમાં ચરખી, જીવો કેવી મળની છે—પ્યારા.
મદ્ય લોકના ઘરમાં, વીકારી જીવને વહાલી,
સુન્દેરી ફેમની છળીયો, જીવો કેવી મળની છે. પ્યારા.
ઘોતી છાયલ ખમીસોનાં, મળે છે કાચના વાસણ,
રકાબી કોપની ફેશન, જીવો કેવી મળની છે.—પ્યારા.
ગમે તે જાતની ઘેરી, ગમે તેવા પુરૂષ પરણે,
સ્થીતી ચાહુ સુધારાની, જીવો કેવી મળની છે.—પ્યારા.

તમે જોતા કરો પત્ની, ચહે દીલ ત્યાં અમે જઈશું,
 નીળંધોની નવી રચના, જીવો કેવી મળની છે. પ્યારા.
 જગતની દુર્દશા હમણાં, ન માલુમ શું થવાની છે,
 વીચીત્ર દેવની ગતીયો, જીવો કેવી મળની છે. પ્યારા,
 મને દર માસના રૂપીયા, સતાણું શેઠ આપે છે,
 ફના કરનાર આ મુંબઈ, જીવો કેવી મળની છે-પ્યારા.
 કહે જયરામ ઓ દુશ્મન, ઉજડ દુનીયા કરી નાંખી,
 મહારોવતણી શીક્ષા, જીવો કેવી મળની છે. પ્યારા.



પારલૌકીક સંપદા.

યાને

જમે કરાવેલી રકમ જરૂર મળસે. અંક ૭૫ મો

કવાલી.

ખરીદીલે ખરીદીલે, ખરીદીલે કછુ ભાઈ,
 બીલોરી કાંચની કુંપી, જશે પુટી પલકમાંહી,-ટેક.

જીવાનીમાં મળી કુલટા, કીધા કામો તદન ઉલટા,
પોતાના સ્વાર્થને ચાહી, ખરીદીલે કછુ ભાઇ.—ખરીદી.

નથી ત્યાં લોજ કે વીશી, નથી ત્યાં ચાહેની હોટલ,
જેવું દીલને ગમે તેવું, ખરીદીલે કછુ ભાઇ.—ખરીદી,

નથી આઈસ્ક્રીમ નથી સોડા, છખીલીના નથી મોઢાં,
ન સાથે આવશે પાઇ, ખરીદીલે કછુ ભાઇ.—ખરીદી.

ડઝન બાળક થયા જ્યારે, ગયો ભુલી પ્રભુ ત્યારે.

લખુ છું ખુબ શરમાઇ, ખરીદીલે કછુ ભાઇ.—ખરીદી.

ન સાથે આવસે ગાડી, ન સાથે આવસે ઘોડા,
ચીતામાં જઈશ ખડકાઇ, ખરીદીલે કછુ ભાઇ.—ખરીદી.

રાંડી રાંડો ઘણી લુંટી, લુંટયા ધરખાર લોકોના.

તણ દુનીયા તણી મમતા, ખરીદીલે કછુ ભાઇ—ખરીદી.

રૂધીરનું પાન કરનારા, સખંધી સર્વ છે પાપી,
પાણી પીવા ઓછું અદકું, ખરીદીલે કછુ ભાઇ—ખરીદી.

સામગ્રી સાફ કરવાના, સ્વરગમાં છે નહી સાધન,
રૂપાળા આમૃત્કળમાંથી, ખરીદીલે કછુ ભાઇ.—ખરીદી.

સીખર માથે ચઢાવીને, ઉપાડી ફેંકસે નીચે,
પ્રભુપદમાં જવા માટે, ખરીદીલે કછુ ભાઇ.—ખરીદી.

નાતન ધર્મના શત્રુ, વીખેરી નાખશે વચનો,
તેની સામે થવા કાળે, ખરીદીલે કછુ ભાઈ—ખરીદી.

પ્રભુના દાસ જયરામે, અજબ વસ્તુ ખનાવી છે,
ચરણમાં છેક લપટાઈ, ખરીદીલે કછુ ભાઈ,
ખરીરીલે ખરીદીલે, ખરીદીલે કછુ ભાઈ.



આ દવાઓ ખાસ રાજ્ય મહારાજા અને પ્રીન્સોને માટે
બનાવી છે. તેઓ તરફથી સોનાના ચાંદા મળ્યા છે.

એક કલાકમાં કઠિવતનો પુર જેસ ઇલેક્ટ્રીક પાવર લાવનારી
બળામુદ્ધિ યાદશક્તીને તેજ કરી જાદુની માફક એકદમ ચમત્કાર
ખતાવનારી ખાસ આ

(કીંગ ઓફ ટોનીક પીલ્સ.)

કાયમની શક્તી મેળવવી હોય અને જુવાનીનો પુર જેસ
શક્તીનો પાવર લેવો હોય તો (કીંગ ઓફ ટોનીક પીલ્સ વાપરો)
આઠ દિવસ અઘમાયસ માટે રૂ. ૧૦૦).

(નાઇટ પીલ્સ) અઘધા કલાકમાં ચમત્કાર ખતાવે છે.

પ્રેમના વીલાસીઓનો માટે ગોળીઓ ગદા જુવાનીનું નેત્રન
પ્રેમરસની ખરી મળ લેવી હોય આ પીલ્સ એકવાર વાપરો ગોળી
૧ ની કીમત રૂ. ૭). અઘધા કલાકમાં નાઇટ પીલ્સનો અઘળ ચમ-
ત્કાર જેવો હોય તો ગોળી વાપરી ખાત્રી કરો. નં. એના રૂ. ૫.

પંદર મીનીટમાં ઇલેક્ટ્રીક પાવર લાવી અજબ શક્તી
પેદા કરનાર શક્તી સંજીવન તેજ છે.

એકદમ કઠિવતનો પુર જેસ પાવર લાવનાર અને શક્તીને
સંજીવન કરનાર આ તેજ છે.

શરીરની નબળી પડેલી નસોને જાડો અને લાંબી કરી કઠિ-
વતનો પુર જેસ પેદા કરે છે. પક્ષાત્, લકવો, સુન મારેલી નસો
માટે આસીર આ ચમત્કારીક તેજ છે. કી. તોલા ૧ ના રૂ. ૨૧૦) છે.

જવાબ માટે રૂ. ૨ આવે જવાબ મોકલવામાં આવશે.

લકાકત જાણવા માંગતા હોય તો રૂ. ૧) મોકલો તો ૧મારી
દવાઓનું કેટલોય મોકલી આપીશું.

દુબલ મેડીકલ હોલ

નં. ૩૨, ચરનીરોડ.

મુંબઈ, પેર.

સ્ત્રીઓને માટે શક્તિની ખાસ

(રજીસ્ટર્ડ)

સુંદરી સુધા

સંકેત પ્રદર, લોહીવા, ગર્ભાશયમાં સોજતે
રતુનું સાફ ન આવવું, અનિયમિત આવવું, ગ
રોગ, જીર્ણ જ્વર, ખાંસી, હાથે, પગ, અને પેશ
માથાનો અને કમરનો દુખાવો, શરીરે ક્ષિકાશ
અનેક કારણો માટે ઘણીજ અકસીર અને
દવા છે. કીંમત આ. ૧ ના રૂ. ૨)

વાપરવાની સોગડીની કબી ૧ રૂ. ના પોસ્ટેજ

ખતાવનાર-વૈદ્ય પ્રાણજીવન ગૌ

પાંજરાપોળ સામે, પોસ્ટ

પ્રમેહકુઠારવટી. (૨૬

નવો અથવા જુનો પ્રમેહ (પરમો
અમાં બળતર સાથે પેશાબ કમતી કિતરવો, રસ
અજીવન, સાંધાઓમાં દુખાવો, શરીરમ
વટી (ગોળીઓ) જલદી કાયદો
પણ, પોસ્ટેજ પેકીંગ બ્રુદું.

ખતાવનાર-વૈદ્ય પ્રાણજીવન ગૌ

પાંજરાપોળ સામે પો

